

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ «ΝΕΑ ΠΕΛΛΑ» ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ

Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στὸν προηγούμενο (19ο) τόμο τῶν Μακεδονικῶν (1979) παρουσιάσαμε δέκα (10) ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου, τοῦ παλίου καὶ γνωστοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας»¹. Στὴ σημερινὴ ἐργασία μας παρουσιάζουμε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἔνδεκα (11) ἀκόμα ἔγγραφα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἴδιου Δήμου².

Ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι τὰ δημοσιευόμενα παρακάτω ἔγγραφα παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατί, ἐπειδὴ γράφτηκαν σὲ διαφορετικὰ χρονικὰ διαστήματα (καλύπτουν διάστημα εἰκοσιπέντε ἐτῶν περίπου) καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐπίσημη ἀλληλογραφία τῶν Μακεδόνων προσφύγων μὲ τις ἀρμόδιες Κρατικὲς Ὑπηρεσίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μπορεῖ νὰ παρακολουθηθεῖ κανεὶς τὰ προβλήματα καὶ τις δυσχέρειες ποὺ ἀντιμετώπισαν, καθὼς καὶ τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔκαναν οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τους στὴ «νέα τους πατρίδα». Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ἐγγράφων αὐτῶν μαθαίνουμε, ἐπίσης, ἀξιόλογες πληροφορίες καὶ ἄγνωστες λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἡρωικῶν Μακεδόνων προσφύγων (εἰκ. 1), καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν τύχη ποὺ εἶχαν οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, ποὺ στὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα τοῦ '21 εἶχαν προσφέρει τὰ πάντα γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴ λευτεριά τῆς Πατρίδας.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι ἀκριβὲς ἀντίγραφο τῆς διαταγῆς ποὺ ἔστειλε, στίς 16 Σεπτεμβρίου 1838, «ἡ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας» στὸν ὑποδιοικητὴ Λοκρίδας. Τὸ πρωτότυπο τὸ ὑπογράφει ὁ Γ. Γλαράκης, γνωστὴ προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς. Τὸ δημοσιευόμενο ἀντίγραφο κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στίς 25 Σεπτεμβρίου 1838. Εἶναι γραμμένο στὴ μιὰ ὄψη λευκῆς, μονῆς κόλλας, μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Τὸ κείμενο πιάνει συνολικὰ 20 ἀράδες. Εἶναι γραμμένο μὲ μαύρη μελάνη καὶ μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ γράμματα. Ὁρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει (εἰκ. 2). Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ παρουσιάζει ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατί μᾶς πληροφορεῖ:

1. Βλ. Γρηγορίου Βέλκου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων «Νέα Πέλλα» Ἀταλάντης, «Μακεδονικά» 19 (1979)195-239.

2. Γρ. Βέλκου, ὁ.π., σ. 195, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὸ Δῆμο τῶν Μακεδόνων προσφύγων «Νέα Πέλλα».

α) Οί πρόσφυγες Μακεδόνες έστειλαν στην Κυβέρνηση την ύπ' αριθμ. 1249 αναφορά τους και ζητούσαν τή ρύθμιση του θέματος του νερού τής πηγής (είκ. 3), που υπήρχε στον «Τουρκομαχαλά»¹.

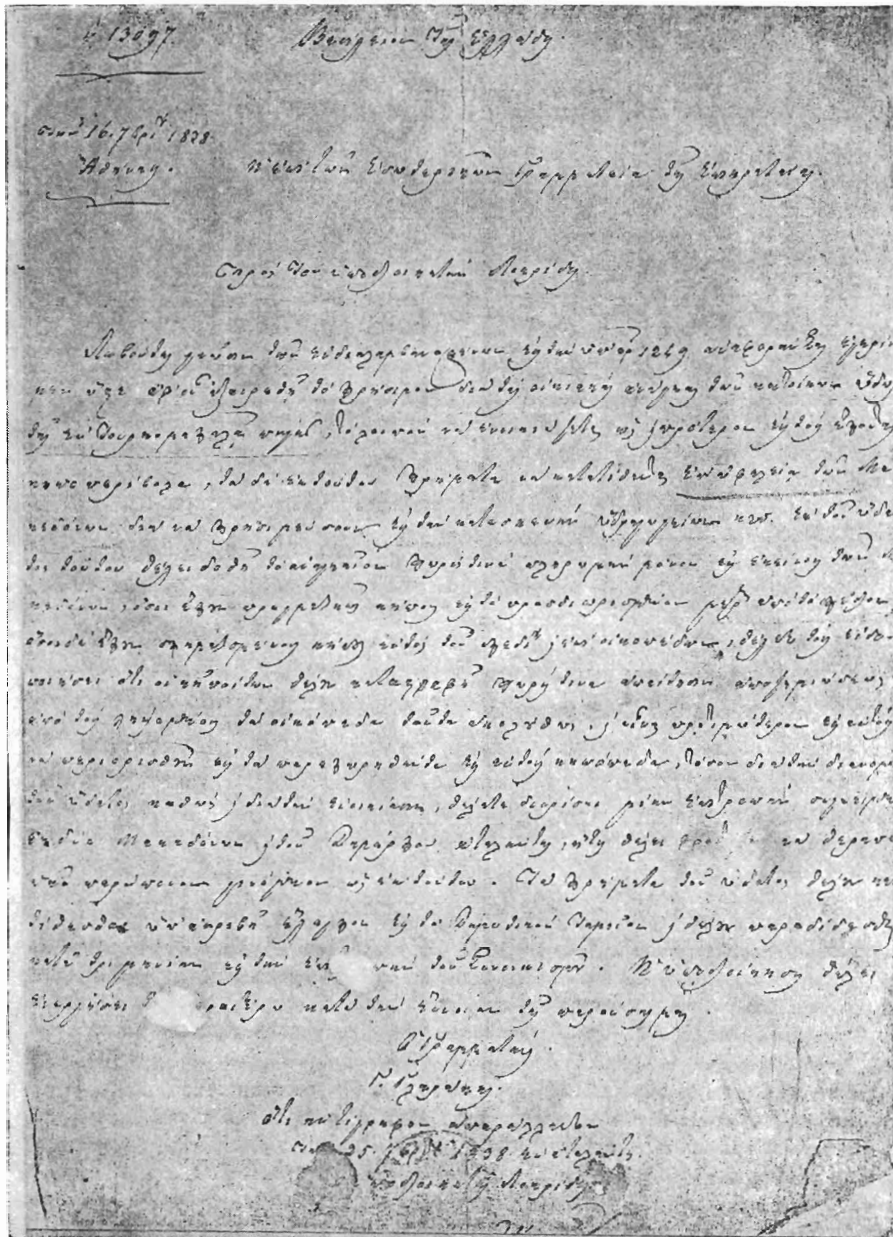
β) 'Απαντώντας στην αναφορά αυτή, τὸ 'Υπουργεῖο 'Εσωτερικῶν κάνει γνωστὸ στοὺς Μακεδόνες καὶ στοὺς 'Αταλαντεῖς ὅτι θὰ πρέπει νὰ συγ-

Εἰκ. 1. Τὸ σπῖτι τῶν Λαζαίων στὴν Ἄνω Πέλλα, ὅπως σώζεται σήμερα

κροτήσουν τριμελὴ ἐπιτροπή, ἀπὸ δύο Μακεδόνες καὶ τὸ δήμαρχο Ἀταλάντης, ἡ ὁποία θὰ ρυθμίζει τὸ νερὸ τής πηγής ὡς ἐξῆς: Θὰ χορηγεῖ δωρεάν στοὺς Μακεδόνες καὶ στοὺς Ἀταλαντεῖς τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὶς οἰκιακὲς ἀνάγκες ποσότητα νεροῦ καὶ ὅσο περισσεύει θὰ τὸ νοικιάζει γιὰ ἄρδευση

1. Τουρκομαχαλάς λεγόταν ἡ περιοχή, στὸ ΒΔ μέρος τής Ἀταλάντης, που χωρίστηκε σὲ οἰκόπεδα γιὰ τοὺς πρόσφυγες Μακεδόνες καὶ δημιουργήθηκε στὴ συνέχεια ὁ οἰκισμὸς «Νέα Πέλλα» ἢ «Ἄνω Πέλλα», που ὑπάρχει καὶ σήμερα καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Δήμου Ἀταλάντης. Σύμφωνα με τὶς πληροφορίες που μᾶς ἔδωσε ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Μακεδόνων Νέας Πέλλας «Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος», κ. Παρασκευᾶς Μαντᾶς, στὸν Τουρκομαχαλά υπήρχε μεγάλη πηγὴ νεροῦ, που κάλυπτε ἀνετα ὄχι μόνο τὶς οἰκιακὲς, ἀλλὰ καὶ τὶς ἄρδευτικὲς ἀνάγκες τοῦ οἰκισμοῦ. Ἡ πηγὴ αὐτὴ δημιούργησε, γιὰ πολλὲς δεκαετίες, πολυάριθμες προστριβὲς καὶ ἐπεισόδια μεταξὺ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν κατοίκων τής Ἀταλάντης. Οἱ Ἀταλαντεῖς εἶχαν ζωνρὲς ἀντιρρήσεις γιὰ τὴν κυριότητα τής πηγής καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ νεροῦ ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες, γι' αὐτὸ καὶ διαμαρτύρονταν συνέχεια, με ἀποτέλεσμα νὰ χρειαστεῖ νὰ ἐπέμβουν πολλὲς φορὲς τόσο ὁ διοικητὴς καὶ ὁ Ὑποδιοικητὴς τής Λοκρίδος καὶ τής Φθιώτιδας, ὅσο καὶ τὰ ἀρμόδια ὑπουργεῖα καὶ νὰ ἐκδώσουν ἀρκετὲς διευκρινιστικὲς καὶ συμβιβαστικὲς λύσεις καὶ διαταγὲς. Μιὰ ἀπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ εἴδους αὐτοῦ εἶναι τὸ δημοσιευόμενο ἐγγραφο.

Εἰκ. 2. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἔγγραφο

στούς ιδιοκτήτες τών κήπων και τών δεντροπερίβολων τῆς περιοχῆς¹.

γ) Τά οικόπεδα στὸν «Τουρκομαχαλά» δὲν εἶχαν διανεμηθεῖ ὅλα καὶ τὰ ἀδιάθετα τὰ εἶχαν μετατρέψει αὐθαίρετα οἱ γειτονικὲς οἰκογένειες σὲ κήπους. Τὸ γεγονός αὐτὸ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ 1838 στὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγ-

Εἰζ. 3. Μία ἀπὸ τὶς δημόσιες βρύσες στὴν Κάτω Πέλλα, ποὺ κατασκευάστηκε γύρω στὰ 1850 καὶ τροφοδοτοῦνταν ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλά». Σήμερα εἶναι ἀχρηστευμένη

κατασταθεῖ λίγες οἰκογένειες καὶ ὅτι τὰ ἐπόμενα χρόνια συγκεντρώθηκαν σταδιακὰ καὶ ἄλλες, ποὺ ἦταν διασκορπισμένες στὴ γύρω περιοχή. Γιὰ τὴ σταδιακὴ συγκέντρωση καὶ μόνιμη ἐγκατάσταση Μακεδόνων στὴν Ἄνω

1. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπιτόπιας ἔρευνας ποὺ κάναμε στὴ Νέα Πέλλα, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1978, συναντήσαμε ἀρκετοὺς γέροντες, ἀπογόνους τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν τοῦ '21, ποὺ μᾶς εἶπαν ὅτι, ὅπως διηγούνταν οἱ γονεῖς καὶ οἱ παπποῦδες τους, οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποὺ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀπόκτησαν ἓνα οικόπεδο καὶ ἓνα κομμάτι γῆς δικό τους, ρίχτηκαν μὲ τόσο κέφι στὴ δουλειά, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὥστε, σὲ ἐλάχιστα χρόνια, ἔγιναν τὸ παράδειγμα τῆς ἐργατικότητας καὶ τῆς νοικοκυροσύνης σ' ὅλοκληρη τὴν περιοχή. Τὰ χωράφια ἀπὸ ἀκαλλιέργητα καὶ ἄκαρπα μετατράπηκαν σὲ πλούσιους λαχανόκηπους καὶ ὑποδειγματικὰ δεντροπερίβολα καὶ ἐλαιῶνες, ποὺ ἄφηναν ἀρκετὰ κέρδη. Ὁ δικηγόρος κ. Κώστας Ἀβραάμ, μάλιστα, μᾶς τόνισε ὅτι τόσο μεγάλη ἦταν ἡ θέληση γιὰ δουλειά καὶ ἀξιοποίηση τῆς γῆς, ὥστε καὶ οἱ ἀδελῆς τῶν σπιτιῶν καὶ τὰ μὴ οἰκοδομημένα οικόπεδα εἶχαν μετατραπῆ σὲ καλλιεργημένες καὶ προσοδοφόρες ἐστίες. Ἀπὸ τότε οἱ κῆποι καὶ τὰ περιβόλια αὐτά, ποὺ ἀποτελοῦσαν μιὰ στενὸμακρὴ λουρίδα γῆς μὲ μῆκος 10 χιλ. καὶ φάρδος 2-3 χιλ. καὶ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὴν Ἄνω Πέλλα καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὶς τοποθεσίες «Δρύσμπει» καὶ «Μπούζι» ὡς τὴ θάλασσα, δηλαδὴ ὡς τὴν παραλία τῆς Κάτω Πέλλας καὶ τοῦ ὄρου

Πέλλα καὶ τὴ Σκάλα γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες πηγές πὼς ἀρχικὰ (πρὶν ἀπὸ τὸ 1838) στὴ Σκάλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ μόνο 43 οἰκογένειες¹, τὸ 1837 στὴν Ἐνω Πέλλα ὑπῆρχαν 70 οἰκογένειες, ἐνῶ ἄλλες 400 εἶχαν καταγραφεῖ, ἀλλὰ δὲν εἶχαν μετακομίσει ἀκόμα². Τὸ 1845 στὴν Ἐνω καὶ Κάτω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ τουλάχιστον 130 οἰκογένειες³, ἐνῶ τὰ ἐπόμενα χρόνια ἔγιναν πολὺ περισσότερες καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας» πλησίαζε τις δυὸ χιλιάδες (2.000) ψυχές⁴. Ἄρκετά, ἐπίσης, διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ μᾶς δίνει καὶ τὸ παρακάτω (ἀριθμ. 3) ἔγγραφο.

2. Τὸ δευτέρο ἔγγραφο εἶναι τὸ διαβιβαστικὸ μὲ τὸ ὄποιο ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδας συνόδεψε τὸ ἐπόμενο (ἀριθ. 3) ἔγγραφο. Εἶναι γραμμμένο σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀταλάντη στίς 25 Ὀκτωβρίου 1838 μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 1.648 καὶ ἀριθμὸ διεκπεραιώσεως 1.706. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ὁρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει. Ἡ ἱστορικὴ ἀξία τοῦ διαβιβαστικοῦ αὐτοῦ συνεξετάζεται μὲ τὸ περιεχόμενον τοῦ παρακάτω (ἀριθ. 3) ἔγγραφου.

3. Τὸ τρίτο ἔγγραφο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς διαταγῆς ποὺ ἐστείλει «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Βασιλικῆ Γραμματεία» (Ἐπιτελεῖο Ἐσωτερικῶν) στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στίς 2 Ὀκτωβρίου 1838. Τὸ ὑπογράφει κι αὐτὸ ὁ ὑπουργὸς Γ. Γλαράκης. Τὸ κείμενο τῆς διαταγῆς πιάνει συνολικὰ 15 ἀράδες καὶ εἶναι γραμμμένο στὴ μιὰ σελίδα μονῆς λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Τὰ γράμματα εἶναι γραμμμένα μὲ μαύρη μελάνη καὶ εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἔχει ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 12.308 (εἰκ. 4).

τῆς Σκάλας (βλέπε τοπογραφικὸ διάγραμμα τῆς περιοχῆς Νέας Πέλλας, «Μακεδονικά», 19,1979,196), ἔγιναν πασίγνωστα μὲ τὸ ὄνομα «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων» ἢ «Μακεδονικά» ἢ «Μακεδοναίικα». Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα εἶναι γνωστὰ καὶ σήμερα. Γιατὶ καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν Μακεδόνων, διατηρώντας τὴν παράδοση, ἀξιοποιοῦν καὶ ἐκμεταλλεύονται μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὰ ποτισμένα μὲ ἰδρώτα καὶ αἶμα κτήματα τῶν ἡρωικῶν τους προγόνων. Ὅποιος σήμερα ταξιδεύει ἀπὸ τὴ Λαμία πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἀπὸ τὴ νέα ἐθνικὴ ὁδὸ, θὰ ἀντικρίσει, λίγο μετὰ τοὺς Λιβανάτες, στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ δρόμου, μιὰ μεγάλη ἐκταση σκεπασμένη ἀπὸ ἐλαιῶνες καὶ ὀπωροφόρα δέντρα. Αὐτὰ εἶναι τὰ «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων».

1. Γ ρ . Β έ λ κ ο υ , ὁ.π., σ. 216.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀ ρ γ υ ρ ῖ ὀ δ ο υ , Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Βαράνου Κυρίου Κωνσταντίνου Μπέλλου Μακεδόνας, Βιέννη 1838.

3. Γ ε ω ρ γ ῖ ο υ Χ. Χ ι ο ν ῖ δ η , Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικά» 14(1974)87.

4. Ἰ ω ἄ ν ν α ς Κ ω τ σ ἄ κ η , Οἱ Μακεδόνες τῆς Στεριᾶς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεύχος 60 (Μάιος 1971)7-9.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2 καὶ 3 ἐγγράφων προκύπτουν ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσες καὶ χρήσιμες πληροφορίες:

α) Μετὰ τὴν ἐκδοσὴ τῆς ἀπόφασης τοῦ Ὑποκόμης τὸ 1835, ποὺ καθόριζε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Μακεδόνων προσφύγων¹, οἱ διασκορπισμένους ἐπὶ τὴν γύρω περιοχὴ οἰκογένειες ἄρχισαν σταδιακὰ νὰ συγκεντρώνονται ἐπὶ τὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἐκλέγουν κοινὸς μὲν ἀντιπροσώπους (ἐπιτροπὴ) γιὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν αἰτημάτων τους ἐπὶ κρατικὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσαν, ἀλλὰ ξεχωριστοὺς δημάρχους².

β) Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς οἰκογένειες ποὺ ἦρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν ἐπὶ τὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα, ὑπῆρχαν καὶ πολλὰς ἄλλες ἐπὶ τὴν γύρω περιοχὴ ποὺ εἶχαν ἐγγραφῆ σὲ καταλόγους καὶ ζητοῦσαν νὰ ἐγκατασταθῶν ἐπὶ τὴν Ἄνω ἀπὸ τοὺς δυὸ οἰκισμοὺς (βλέπε καὶ ἔγγραφο ἀριθ. 5)³.

1. Βλ. Γ ρ. Β έ λ κ ο υ, Ἐκδόματα ἐγγραφα, ὁ.π., σ. 199, 200, 211.

2. Ἡ λέξις «Δήμαρχοι» ποὺ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ δυὸ ἐγγραφα μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε πῶς τὴν ἐποχὴ αὕτη (1838) κάθε οἰκισμὸς (Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα) εἶχε ξεχωριστό, δικό του, δήμαρχο. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ θεωρήσουμε ἐπίσης βέβαιο ὅτι οἱ δήμαρχοι αὗτοι ἦσαν ἀπλῶς ἐπιλεγμένοι καὶ ὄχι κανονικὰ ἐκλεγμένοι μὲ ἐκλογάς. Τὴ βεβαιότητά μας αὕτη τὴ στηρίζουμε ἐπὶ τρεῖς ἀδιάψευστες ἱστορικὲς μαρτυρίες. Πρῶτον ὅτι οἱ οἰκισμοὶ Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα δὲν εἶχαν ἀκόμα ἀναγνωριστῆ ὡς ξεχωριστὴ κοινότητα. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ δῆμος «Νέας Πέλλης» σχηματίστηκε καὶ ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ἀπὸ τὸ Κράτος ὡς ἰδιαιτέρη μονάδα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἐπὶ 27 Σεπτεμβρίου 1848 (βλέπε Γ ρ. Β έ λ κ ο υ, Ἐκδόματα ἐγγραφα, ὁ.π., σ. 212, 216). Δεύτερον ὅτι οἱ Δημόσιες Ὑπηρεσίες ἀπὸ τὸ 1835 ὡς τὸ 1848 ἐστελναν τὰ ἐγγραφὰ τους πρὸς τὰ μέλη τῆς «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς» (βλέπε Γ ρ. Β έ λ κ ο υ, ὁ.π., σ. 212, 214 καθὼς καὶ ἐγγραφα 1-7 τῆς παρούσης ἐργασίας). Τρίτον ἀπὸ τὴ σφραγίδα τοῦ δήμου Νέας Πέλλης (βλέπε εἰκ. 7) ποὺ γράφει καθαρά τὴ χρονολογία αωμθ (= 1849) προκύπτει ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἐπίσημης ἀλληλογραφίας τοῦ ἀναγνωρισμένου πλέον δήμου ἄρχισε ἀπὸ τὴ χρονολογία αὕτη.

3. Ἐπιβεβαίωσις τῆς ὁλοῦνα καὶ μεγαλύτερης προσέλευσης προσφυγικῶν οἰκογενειῶν ἐπὶ τοὺς νεοσύστατους οἰκισμοὺς ἔχουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες ἱστορικὲς πηγὰς καὶ μαρτυρίες. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅτι τὸ 1837-1838 ἐπὶ τὴν Κάτω Πέλλα (Σκάλα) εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 43 οἰκογένειες (βλ. Γ ρ. Β έ λ κ ο υ, Ἐκδόματα ἐγγραφα, ὁ.π., σ. 200, 201, 216), τὸ 1837 ἐπὶ τὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 70 οἰκογένειες, ἐνῶ εἶχαν ἐγγραφῆ ἐπὶ τοὺς καταλόγους καὶ ζητοῦσαν τὴν ἀποκατάστασίν τους ἐπὶ τὴν Ἄνω ἢ Κάτω Πέλλα ἄλλες 400 (Δ. καὶ Ν. Ἀ ρ γ υ ρ ι ἄ δ ο υ, Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Κωνσταντίνου Μπέλλου Μακεδόνα, Βιέννη 1838, σ. 17-18, Ἀ π. Β α κ α λ ο π ο ὑ λ ο υ, Πρόσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, Θεσσαλονίκη 1939, σ. 170). Τὸ 1845 οἱ μόνιμα ἐγκαταστημένους οἰκογένειες ἐπερνοῦσαν τὶς 130 (Γ. Χ ι ο ν ι δ η, Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικά» 14, 1974, 87). Λίγο ἀργότερα ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἄνω Πέλλης πλησίαζε τὶς 2.000 ψυχὰς (Ἰ ω ἄ ν ν α ς Κ ω τ σ ἄ κ η, Οἱ Μακεδόνες τῆς Στεριάς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεύχ. 60, Μάιος 1971, 10).

Οί κατάλογοι αὐτοὶ στάλθηκαν στὸ Ὑπουργεῖο Ἑσωτερικῶν, ἀλλὰ ὁ ὑπουργός, ὅπως φαίνεται, ἤθελε νὰ ξέρει σίγουρα καὶ ὑπεύθυνα ἂν ὄλοι ὅσοι εἶναι γραμμένοι σ' αὐτοὺς εἶναι πράγματι πρόσφυγες Μακεδόνες ἀγωνιστὲς καὶ ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπέστρεψε τοὺς καταλόγους στοὺς δημάρχους καὶ στὴν ἐπιτροπὴ, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ κάνουν πρῶτα τὸ σχετικὸ ἔλεγχο τῶν στοιχείων καὶ κατόπιν νὰ κάνουν τὶς προβλεπόμενες εἰσηγήσεις γιὰ τὴν παραχώρηση οἰκοπέδου καὶ καλλιεργήσιμης γῆς. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παρακάτω (ἀριθ. 4) ἔγγραφο «ἡ ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴ», σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς, ἄρχισε νὰ ἐλέγχει τὰ στοιχεῖα τῶν οἰκογενειῶν καὶ νὰ χορηγεῖ βεβαιώσεις στοὺς πραγματικὸς Μακεδόνες πρόσφυγες (βλέπε εἰκ. 5 τοῦ παρακάτω ἀριθ. 4 ἔγγραφου).

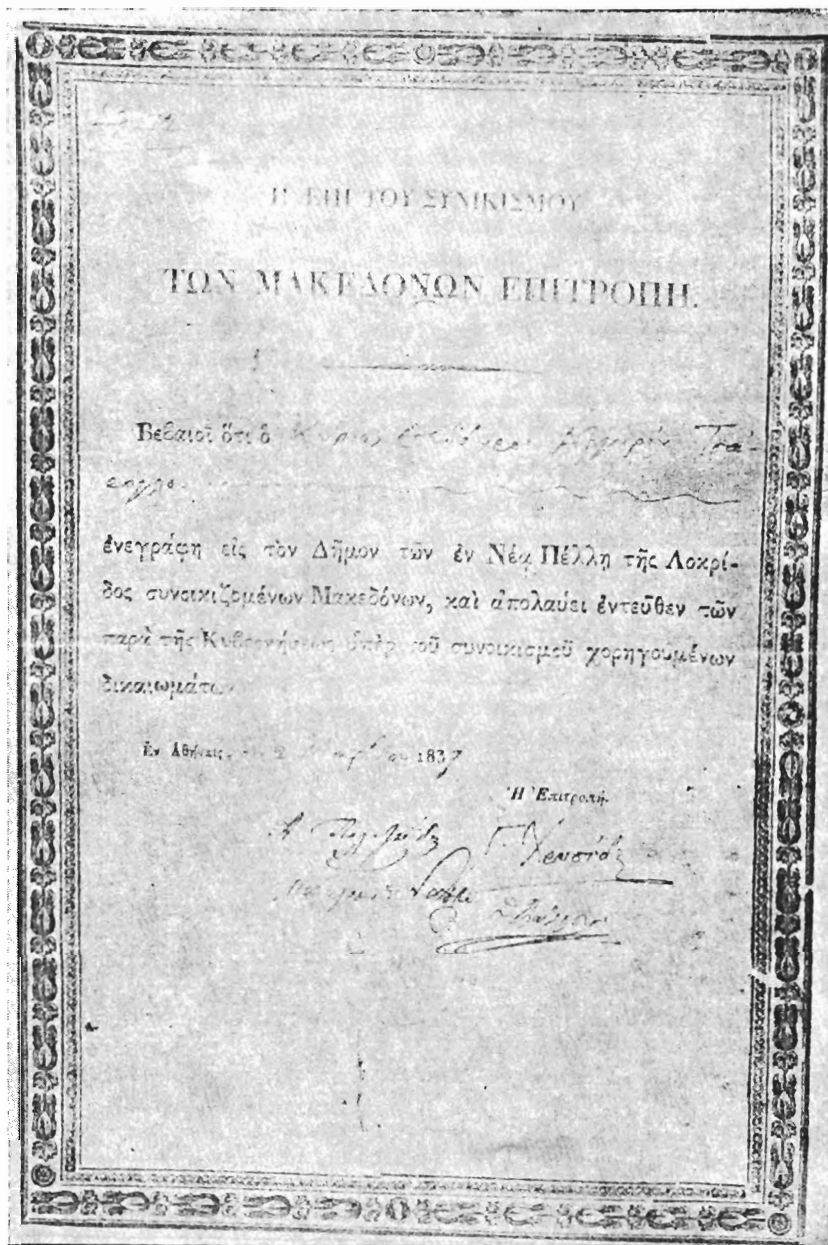
4. Τὸ τέταρτο ἔγγραφο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐντυπες βεβαιώσεις, μὲ διαστάσεις 30 × 21 ἐκ., ποὺ χορηγοῦσε ἡ ἐπιτροπὴ στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ εὐεργετήματα τῶν σχετικῶν νόμων. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στίς 2 Μαρτίου 1839 γιὰ τὸ Μακεδόνα ἀγωνιστὴ Θεόδωρο Ἀργυρίου Τσαρόγλου (εἰκ. 5).

Ἄν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν (ἔγγραφο ἀρ. 3) στάλθηκε στίς 2 Ὀκτωβρίου 1838 καὶ ἡ βεβαίωση χορηγήθηκε στίς 2 Μαρτίου 1839, τότε γίνεται ὀλοφάνερο πὼς ἡ βεβαίωση ἐκδόθηκε σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς. Ἡ βεβαίωση αὐτὴ ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι εἶναι πολὺ ἀξιόλογο ἱστορικὸ ντοκουμέντο, γιατί δὲ μᾶς διασώζει μόνον τὸν τύπο τοῦ ἐπίσημου ἀποδεικτικοῦ στοιχείου ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔχει κάθε πραγματικὸς Μακεδόνας πρόσφυγας, ἀλλὰ μᾶς κάνει γνωστὰ καὶ τὰ μέλη ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ἀρμόδια καὶ ὑπεύθυνη Ἐπιτροπὴ, στὴν κρίση καὶ ἀπόφαση τῆς ὁποίας εἶχαν ἐμπιστοσύνη οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίες.

Στίς ἀρχὲς λοιπὸν τοῦ 1839 «ἡ ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴ» εἶχε τὴν ἔδρα της στὴν Ἀθήνα καὶ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τέσσερα μέλη, τὸν Ἀναστάσιο Πολυζωΐδη¹, τὸ Γεώργιο Χρυσίδη², τὸν Πανα-

1. Ἀναστάσιος Πολυζωΐδης (1802-1873): Γνωστὸς λόγιος, νομομαθὴς καὶ ἐπιφανὴς πολιτικός, ποὺ γεννήθηκε στὸ Μελένικο τῆς Μακεδονίας. Σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τοῦ '21 ὑπηρετήσε σὰν πληρεξούσιος καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν Μακεδόνων. Ἐλαβε μέρος στὴ δευτέρη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Βοήθησε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος γιὰ νὰ ὀργανώσει τὴν οἰκονομία του καὶ νὰ διαμορφώσει τοὺς νόμους καὶ τὸ πρῶτο σύνταγμα. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ πολύμορφο ἔργο τοῦ Πολυζωΐδη βλέπε «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια Πυρσοῦ», τ. ΙΖ', σ. 488, «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 31, σ. 268, «Ἀρχεῖα Ἑθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 2, σ. 271, 329, τ. 3, σ. 423, 436 κ.έ., τ. 5, σ. 340, 343 κ.έ., τ. 7, σ. 467, 471, 502, 503, 516, τ. 8, σ. 414, 415, 435, 452, τ. 10, σ. 34, 287. Γ. Χ. Χι ο ν ἰ δ η, Οἱ εἰς τὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικὰ» 12(1972)61.

2. Γεώργιος Χρυσίδης ἢ Χρυσήιδης: Πολὺ γνωστὸς Μακεδόνας πολιτικός. Τόσο

Εἰκ. 5. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 ἔγγραφο

γιώτη Ναούμ¹ και τὸ Θεοφάνη τὸ Σιατιστέα².

5. Τὸ πέμπτο ἔγγραφο εἶναι ἀπόφαση τοῦ διοικητῆ (νομάρχου) Φθιώτιδας ποὺ στάλθηκε στοὺς Μακεδόνες τῆς Νέας Πέλλας στίς 21 Ἰουνίου 1839 μὲ ἀριθ. πρωτοκόλλου 3.297. Εἶναι γραμμένη σὲ δυὸ φύλλα λευκῆς ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 29×20 ἐκ. καὶ τὸ κείμενο (55 συνολικὰ ἀράδες) πιάνει δυόμιση, περίπου, σελίδες. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἔγγραφου αὐτοῦ συνίσταται στὸ ὅτι μᾶς πληροφορεῖ:

α) Ὅτι μεταξὺ τῶν μονίμων κατοίκων τῆς Ἀταλάντης καὶ τῶν Μακεδόνων προσφύγων, ποὺ ὀλοένα καὶ περισσότεροι κατέφταναν ἀπὸ τῆ γύρω περιοχῆ μὲ σκοπὸ νὰ ἐγκατασταθοῦν μόνιμα στὴν Ἄνω ἢ στὴν Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἀποχτήσουν δικό τους οἰκόπεδο καὶ καλλιεργήσιμη γῆ, δημιουργήθηκαν ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἐπόμενο διενέξεις καὶ προστριβές.

στὴ διάρκεια ὅσο καὶ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ὑπῆρξε σχεδὸν μόνιμος ἐκπρόσωπος τῶν Μακεδόνων στίς Ἐθνικὲς Συνελεύσεις καὶ ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Μακεδόνων προσφύγων. Γιὰ τὸ Χρυσίδη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 3, σ. 300, τ. 4, σ. 67, 71, 75, 78, 82 κ.έ., τ. 5, σ. 315, 340, 343, 347, 350, 356, 357, 358, 361, 364, 377, 388, 391, 393.

1. Ναοὺμ Παναγιώτης: Μεγάλος ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα. Τὸ 1820 μυήθηκε στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία στὴ Βεσσαραβία καὶ ἀμέσως κατέβηκε στὴν πατρίδα του καὶ ἔλαβε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Βερμίου. Στὴ συνέχεια πολέμησε στὴ νότια Ἑλλάδα. Ἐκπροσώπησε τοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες τῆς Ναούσας στίς Ἐθνοσυνελεύσεις ποὺ ἔγιναν στὸ Ἄργος καὶ στὸ Ναύπλιο (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 5, σ. 60, 63, 85, 199, 315. Ἄ π. Β α κ α λ ο π ο ὑ λ ο υ, Πρόσφυγες..., σ. 152. Ι. Κ. Β α σ δ ρ α β ἔ λ λ η, Κατάλογος τῶν Μακεδόνων Φιλικῶν, «Μακεδονικὰ» 1, 1940, 522).

2. Θεοφάνης Σιατιστεύς: Ἐπιφανὴς κληρικὸς καὶ ἀγωνιστὴς τοῦ '21. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Σέλιτσα (σημερινὴ Ἐράτυρα Κοζάνης). Στὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τῆς Χαλκιδικῆς ἦταν γραμματέας τοῦ Ἐμμ. Παπᾶ. Κατόπιν κατέβηκε στὴ νότια Ἑλλάδα καὶ ἔλαβε ἀμέσως ἐνεργὸ μέρος στίς πολεμικὲς προσπάθειες τοῦ ἔθνους. Συγκροτοῦσε πολεμικὰ σώματα ἀπὸ Μακεδόνες, τὰ ἐμψύχωνε καὶ τὰ ἔστελνε στίς ἐπιχειρήσεις. Γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα διατέλεσε γραμματέας τοῦ Σπετσιώτη πλοίαρχου Γεωρ. Ἀνδρούτσου. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση βοήθησε ποικιλότροπα τοὺς Μακεδόνες, χρημάτισε γραμματέας τοῦ Ἐπιτελείου Παιδείας στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος καὶ τὸ 1852 ἐκλέχθηκε ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. Πέθανε τὸ 1868. Γιὰ τὸ Θεοφάνη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: Κ. Α. Β ο β ο λ ί ν η, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, σ. 168. Σ τ ε φ. Π α π α δ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 187. Δ η μ. Κ ί τ σ ο υ, Ἡ Σέλιτσα, ΜΗΠΣ 2(1909)245-248. Χ ρ. Μ π ο ὑ α, Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου Σαμουὴλ Μητροπολίτου Αἰγίνης, «Γρηγόριος Παλαμᾶς» 20 (1936)185-252. Γ ι ἄ ν ν η Τ ὀ ζ η, Ἡ πατριωτικὴ δράσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουρκοκρατίας, «Ἡμερ. Δυτ. Μακεδονίας» 4(1935)163-169. Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 20, σ. 408. Ἰ. Φ ω τ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἱστορία τῆς Σελίτσας, σ. 110.

β) Ὅτι οἱ Μακεδόνες, καλυπτόμενοι πίσω ἀπὸ τὰ εὐεργετικά μέτρα καὶ τὴν προνομιακὴ μεταχείριση ποὺ τοὺς παραχωροῦσε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος, ἄρχισαν νὰ παρανομοῦν καὶ νὰ ἀθαιρετοῦν εἴτε σὲ βάρος τῶν κατοίκων τῆς Ἀταλάντης εἴτε χτίζοντας παράνομα ἐκτὸς σχεδίου, μέσα στοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες.

γ) Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ δίνονταν οἱ ἀπαραίτητες ὁδηγίες καὶ διευκρινίσεις, γιὰ νὰ τεθεῖ τέρμα στὶς ἐπιζήμιες διενέξεις καὶ ἀθαιρέσεις.

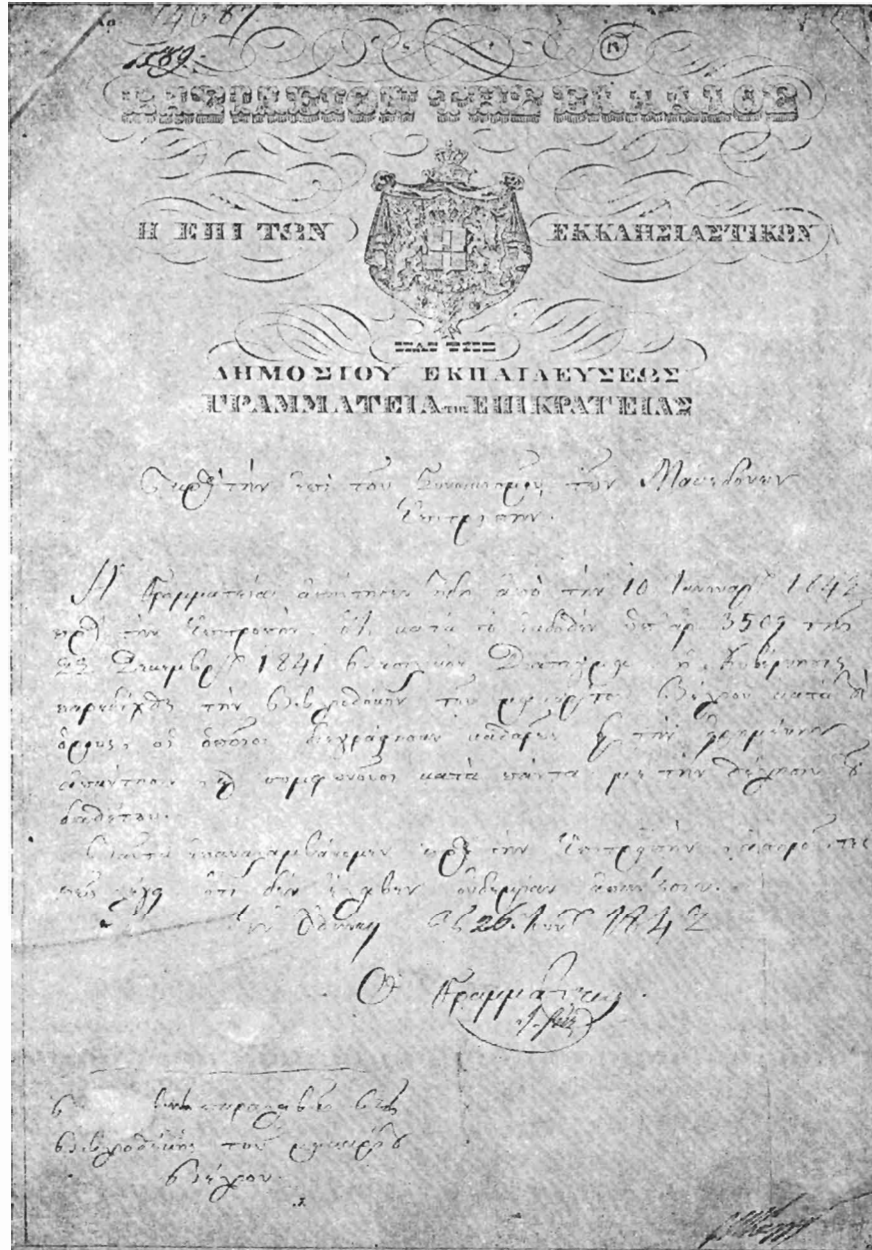
δ) Ὅτι μέχρι τὴν ἐκδοση τῆς διαταγῆς εἶχαν ἤδη χτιστεῖ ἀντικανονικά καὶ παράνομα 21 οἰκοδομές.

ε) Ὅτι τὸ νερὸ τῆς πηγῆς τοῦ «Τουρκομαχαλᾶ» ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀποτελεῖ αἰτία προστριβῶν μὲ ἀποτέλεσμα ὁ διοικητὴς Φθιώτιδας, γιὰ νὰ διευθετήσῃ τὴ διαφορά, νὰ διατάξῃ ὅπως οἱ μὲν Μακεδόνες χρησιμοποιοῦν τὸ παραπανίσιο νερὸ γιὰ ἄρδευση 120 ὥρες, οἱ δὲ Ἀταλαντεῖς 48 ὥρες τὴν ἐβδομάδα. Παράλληλα συνιστοῦσε τὴ συγκρότηση τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὸ δήμαρχο Ἀταλάντης, ἀπὸ ἓναν ἐκπρόσωπο τῶν Μακεδόνων καὶ ἀπὸ ἓνα ἄτομο διορισμένο ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ ἐπίτροπο Λοκρίδας μὲ σκοπὸ νὰ κάνει ἀναλυτικὴ κατὰσταση τῶν κήπων ποὺ μποροῦσαν νὰ ποτίζονται ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς καὶ νὰ ὑπολογίσει τὴν ποσότητα τοῦ νεροῦ ποὺ περισσεύει σὲ μιὰ ὥρα.

6. Τὸ ἔκτο ἔγγραφο εἶναι ἀντίγραφο διαταγῆς τῆς «ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας» καὶ ἀποτελεῖ στὴν οὐσία συνέχεια τοῦ παραπάνω (ἀριθ. 5) ἐγγράφου, γιὰ τὸν ὑπουργὸς ἀκυρώνει ἢ τροποποιεῖ ὀρισμένα σημεῖα τῆς παραπάνω διαταγῆς τοῦ διοικητῆ Φθιώτιδας. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 4 Ὀκτωβρίου 1839 καὶ κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 2.283 διαβιβαστικὸ ἔγγραφο τοῦ ὑποδιοικητῆ Λοκρίδας. Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ ὁ ὑπουργὸς κάνει γνωστὸ ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλᾶ» παραχωρεῖται προνομιακά καὶ ἀποκλειστικά στοὺς Μακεδόνες καὶ διατάσσει νὰ δίδεται νερὸ στοὺς Ἀταλαντεῖς μόνο σὲ περίπτωσι ποὺ περισσεύει.

7. Τὸ ἑβδομὸ ἔγγραφο ἔχει ἰδιαίτερη ἱστορικὴ ἀξία. Εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀπάντησης ποὺ ἔστειλε «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδύσεως Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας» (Ἐπιτροπὴ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων) στὴν «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴν» γιὰ τὴν τύχη τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεγάλου εὐεργέτη Κωνσταντίνου Βέλίου. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 26 Ἰουνίου 1842 καὶ εἶναι γραμμένη σὲ ἔντυπο χαρτί (30×21 ἐκ.) μὲ πολὺ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα γράμματα (εἰκ. 6).

Ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της προκύπτει ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Μακεδόνων εἶχε κινήσει ἀγώνα γιὰ τὴν τήρησι τῆς θελήσεως τοῦ εὐεργέτη Βέλίου καὶ τὴν πιστὴ ἐκτέλεσι τῆς διαθήκης του ὅσον ἀφορᾷ τὴν τύχη τῆς πολυτιμῆς

Εικ. 6. Τὸ ἐπ' ἀριθ. 7 ἔγγραφο

βιβλιοθήκης του. Ὅπως εἶναι γνωστό¹, ἐπιθυμία τοῦ εὐεργέτη καὶ δωρητῆ ἦταν ὅπως οἱ 2.000 τόμοι, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν προσωπική του βιβλιοθήκη, περιέλθουν στὴν ἀποκλειστική κυριότητα τοῦ δήμου «Νέας Πέλλης» Ἀταλάντης, «μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ Μακεδονία εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ συστήσῃ σχολεῖα καὶ λάβῃ χρεῖαν τοιούτων βιβλίων»².

Τὸ ἔγγραφο ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι καρποφόρησαν οἱ ἀγῶνες τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὅτι τὸ ὑπουργεῖο συμφωνοῦσε «κατὰ πάντα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου» κι ἐπομένως ἔδινε τὴν ἄδεια μεταφορᾶς τῆς βιβλιοθήκης στὴ Νέα Πέλλα. Ἡ μεταφορὰ αὐτὴ ὅμως δὲν ἔγινε, ἄγνωστο γιὰ ποῖο λόγο.

Ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι, ἔστω καὶ σήμερα, θὰ πρέπει νὰ γίνῃ σεβαστὴ ἡ ἐπιθυμία τοῦ διαθέτη, νὰ ἐκτελεστεῖ ἡ διαθήκη του καὶ νὰ μεταφερθεῖ ἡ βιβλιοθήκη στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ἐλεύθερης πλέον Μακεδονίας.

8. Τὸ ὄ γ δ ο ο ἔ γ γ ρ α φ ο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀναφορᾶς ποὺ ἔστειλε στὶς 17 Φεβρουαρίου 1850, μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 72, ὁ δήμαρχος τῆς Νέας Πέλλας Α. Ν. Χαλκιώτης³ στὸ Βασιλικὸ Ἐπαρχεῖο Λοκρίδας. Εἶναι γραμμένη σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς ἀρίγωτης κόλλας μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα γράμματα. Τὸ κείμενο ποὺ πιάνει συνολικὰ δέκα ἀράδες εἶναι γραμμένο στὸ καθιερωμένο δεξιό, μισὸ φάρδος τῆς κόλλας. Ὁ ἔπαρχος ἐπέστρεψε τὴν ἀναφορὰ στὸ δήμαρχο, σημειώνοντας τὶς σχετικὲς παρατηρήσεις του στὸ ἀριστερό, κενὸ χῶρο τῆς κόλλας (εἰκ. 7).

Ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ τοῦ δημάρχου καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐπάρχου πληροφοροῦμαστε:

α) Ὅτι μέχρι τὸ 1850 δὲν εἶχαν καθοριστεῖ ἐπίσημα τὰ ὄρια τοῦ δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ὅτι στὶς 24 Ἰανουαρίου 1850 ὁ δήμαρχος εἶχε στείλει καὶ ἄλλη ἀναφορὰ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καμιὰ ἀπάντησιν.

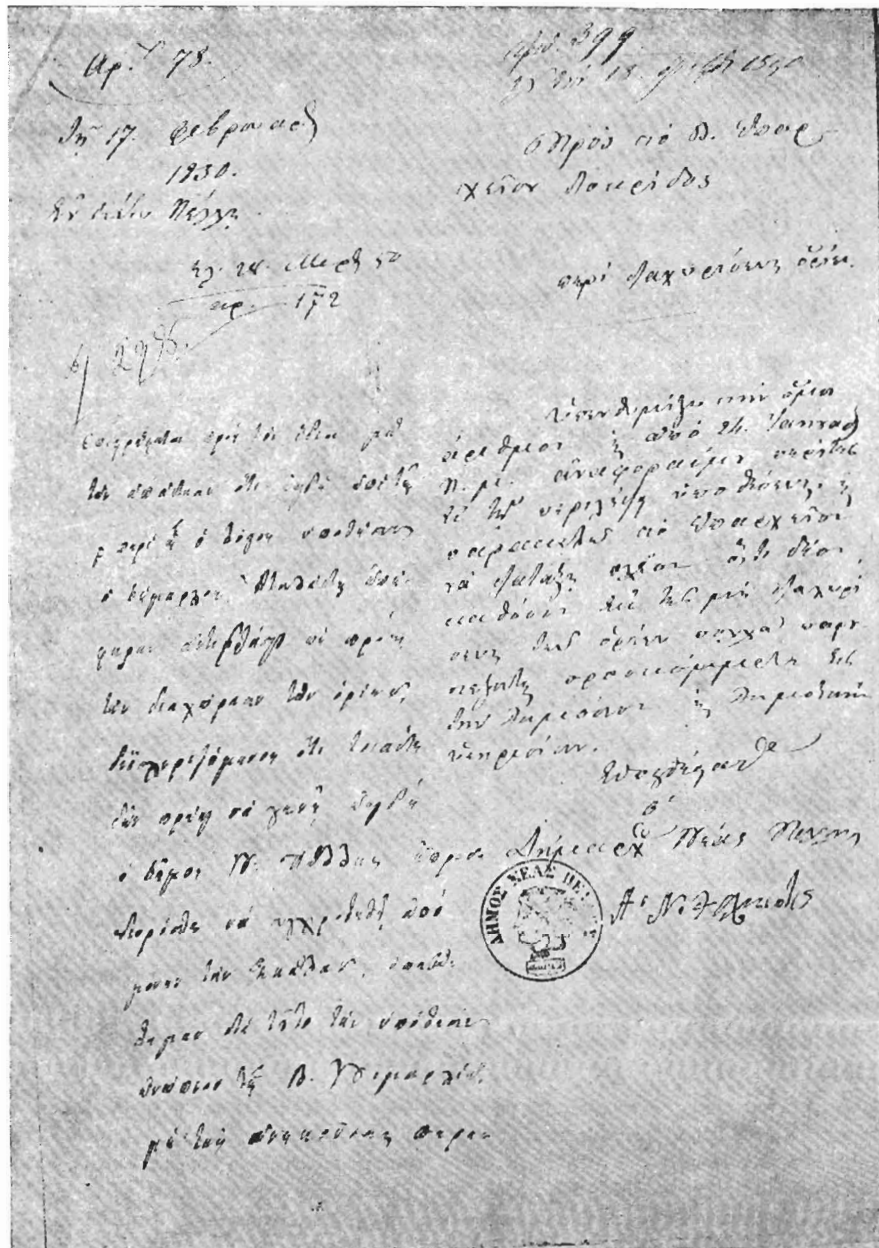
γ) Ὅτι ἀπὸ τὸ μὴ καθορισμὸ τῶν ὁρίων Ἀταλάντης-Νέας Πέλλας παρουσιάζονταν ἀνωμαλίες καὶ προστριβὲς μεταξὺ τῶν κατοίκων.

δ) Ὅτι ὁ δήμαρχος Ἀταλάντης δὲ συμφωνοῦσε μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν ὁρίων

1. Λεπτομέρειες γιὰ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κ. Βέλιου καὶ γιὰ τὴ διαθήκη του, βλ. Ἄ π. Β α κ α λ ο π ο ὑ λ ο υ, Πρόσφυγες..., σ. 170-171. Ἄ ν τ ω ν ἰ ο υ Κ ε ρ α μ ο π ο ὑ λ λ ο υ, Ἀρχιερατικὴ ἐπιστολὴ καὶ αἰ πρὸς Σέρβους σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας «Μακεδονικά» 3(1953-1955)8-9. Μ. Κ α λ ι ν δ ἔ ρ η, Ὁ Βαρῶνος Κωνσταντῖνος Βέλιος (1772-1838), Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους προσφορά του, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 45-47.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀ ρ γ υ ρ ἰ ἄ δ ο υ, Πρακτικὰ Μπέλλου, σ. 38.

3. Ἄν λάβουμε ὑπόψιν μας ὅτι ὁ Δήμος «Νέας Πέλλης» ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ σὰν ξεχωριστὸς ὄργανισμὸς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως μετὰ τὶς 27 Σεπτεμβρίου 1848, τότε ἀναμφίβολα ὁ Α. Ν. Χαλκιώτης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος δήμαρχος τῶν Μακεδόνων προσφύγων.

Εικ. 7. Τὸ ἐπ' ἀριθ. 8 ἔγγραφο

καὶ ἐπέμενε νὰ περιοριστοῦν οἱ Μακεδόνες μόνο στὴν περιοχὴ τῆς Σκάλας.

ε) Ὅτι τὸ Ἐπαρχεῖο παρέπεμψε τὴν ὑπόθεση στὴ Νομαρχία Φθιώτιδας γιὰ τὴ λήψη σχετικῆς ἀποφάσεως.

9. Τὸ ἔ ν α τ ο ἔ γ γ ρ α φ ο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἐπιστολῆς ποὺ ἔστειλε στὶς 14 Ἀπριλίου 1850 ἡ ἐπιτροπὴ Μακεδόνων τῆς Ἀθήνας στὸ δήμαρχο Νέας Πέλλας. Εἶναι γραμμένη καὶ στὶς δυὸ σελίδες μιᾶς μονῆς, λευκῆς κι ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 28×20 ἐκ. Τὴν ὑπογράφουν ὁ Ἄν. Πολυζωίδης, ὁ Θεοφάνης Σιατιστεύς, ὁ Γ. Χρυσίδης, ὁ Ν. Γ. Θεοχάρης. Ἡ πέμπτη ὑπογραφή (μονογραφή) εἶναι δυσανάγνωστη ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καμιά ἄλλη πηγὴ δὲν κατορθώσαμε νὰ ἐξακριβώσουμε ποιὸ ἦταν τὸ 5ο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς (εἰκ. 8).

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἔχει ξεχωριστὴ ἱστορικὴ ἀξία καὶ σημασία, γιὰτὶ μᾶς πληροφορεῖ:

α) Ὅτι ἡ πενταμελὴς ἐπιτροπὴ τῶν προσφύγων Μακεδόνων ποὺ ἔμενε στὴν Ἀθήνα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ πολὺ γνωστὲς καὶ ἰσχυρὲς προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς κι ἐπομένως ἦταν σὲ θέση νὰ ἀσκεῖ πιέσεις στὶς ἀρμόδιες ὑπηρεσίες γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τοῦ Δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ὅτι οἱ προσωπικότητες αὐτὲς ἦταν δημότες τοῦ Δήμου Νέας Πέλλας καὶ γραμμένοι στοὺς καταλόγους τῶν Μακεδόνων προσφύγων.

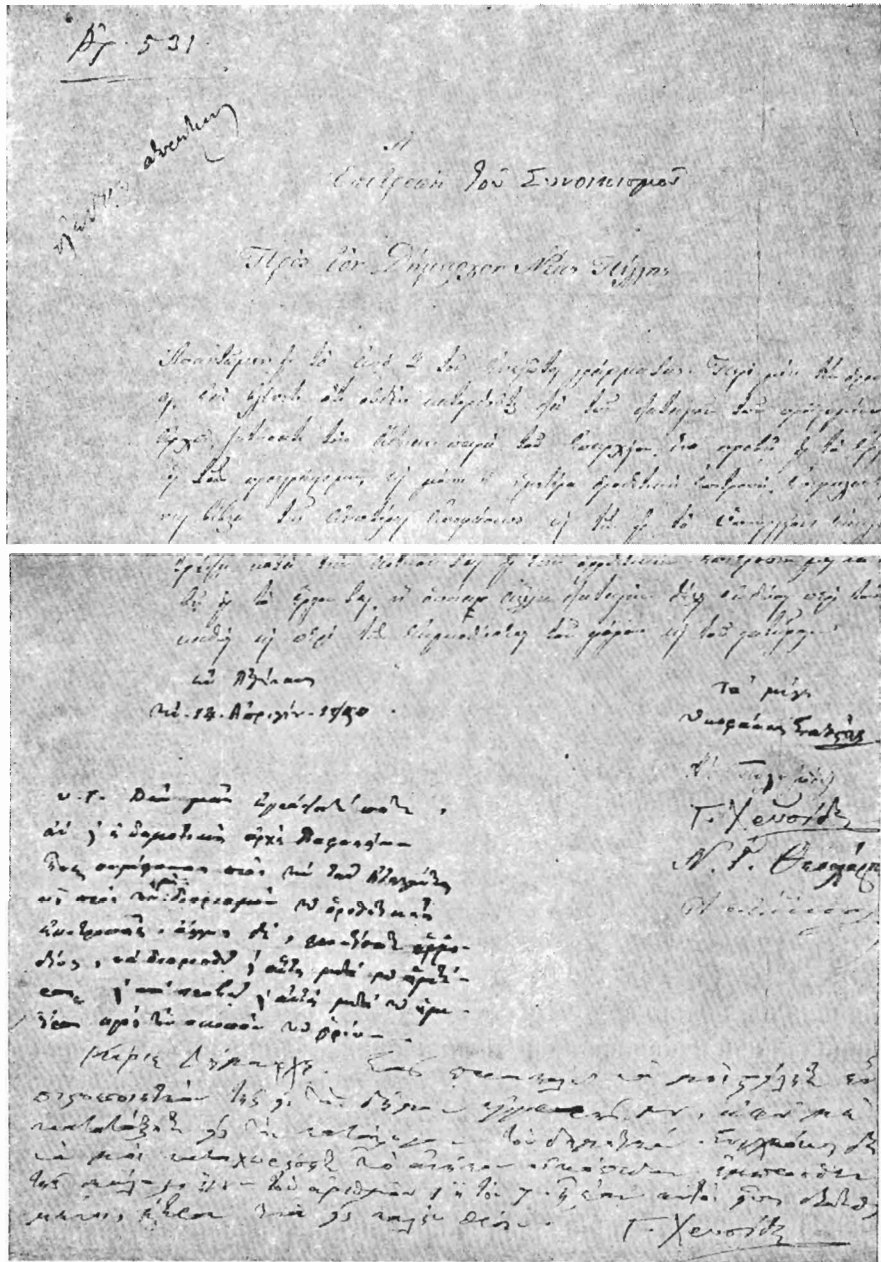
γ) Ἀπὸ τὴ σύγκριση τῶν ἐγγράφων ἀριθ. 4 καὶ 9 βλέπουμε ὅτι ὁ Πολυζωίδης, ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ Χρυσίδης διετέλεσαν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ πρόσφεραν τὶς πολὺτιμες ὑπηρεσίες τους στὸν Δήμο Νέας Πέλλας γιὰ μιὰ περίπου δεκαπενταετία (1837-1850 ἢ 52).

δ) Ὅτι μεταξὺ τοῦ δημάρχου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπῆρχε τόσο στενὴ συνεργασία, ὥστε ὁ δήμαρχος ζητοῦσε τὴ γνώμη καὶ τὴν ἔγκριση τῆς ἐπιτροπῆς ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ πιὸ ἀπλὰ καὶ ἐπουσιώδη θέματα, ὅπως ἦταν ἡ σύνταξη καὶ ἡ ψήφιση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Δήμου καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ φόρου γιὰ τὰ ἐμπορεύματα ποὺ διακινοῦνταν ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Σκάλας.

ε) Ὅπως φαίνεται, ὅλες οἱ προγενέστερες διαταγὲς γιὰ τὸν καθορισμὸ καὶ τὸ διαχωρισμὸ τῶν ὀρίων τῆς περιοχῆς Ἀταλάντης καὶ Νέας Πέλλας δὲν εἶχαν ἐκτελεστεῖ ὡς τὸ 1850, ἄγνωστο γιὰτὶ. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὁ δήμαρχος ζήτησε τὴ γνώμη καὶ τὴ βοήθεια τῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία μὲ τὴ σειρά της συμβουλεύει τὸν δήμαρχο ποιὲς ἐνέργειες θὰ πρέπει νὰ κάνει, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐπίλυση τοῦ τόσο σοβαροῦ ζητήματος.

στ) Ἀπὸ τὸ ὑστερόγραφο τῆς ἐπιστολῆς πληροφοροῦμαστε ὅτι γιὰ τὴν ὀριοθέτηση τῶν περιοχῶν ἐνδιαφερόταν καὶ ὁ γειτονικὸς Δήμος Δαφνησίων.

ζ) Ὁ Γ. Χρυσίδης μὲ τὸ ἰδιόχειρο σημείωμά του στὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς παρακαλεῖ τὸν δήμαρχο, νὰ μεριμνήσει νὰ τοῦ δοθεῖ προνομιακὸ καὶ σὲ καλὴ θέση οἰκόπεδο μπροστὰ στὴν παραλία τῆς Σκάλας καὶ συγκεκριμένα τὸ οἰκόπεδο μὲ ἀριθμὸ 1 ἢ 7.

Εἰκ. 8. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἐπ' ἀριθ. 9 ἔγγραφου

10. Τὸ δέκατο ἔγγραφο, ποὺ γράφτηκε στὶς 5 Ἰουνίου 1861, εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποὺ ἤθελε νὰ στείλει ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας στὸν ἑπαρχο Λοκρίδας, γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσει μὲ ἔντονο κάπως τρόπο τὴν πικρία, τὰ παράπονα καὶ τὶς ζωνηρὲς ἀνησυχίες τῶν Μακεδόνων προσφύγων ἀπὸ τὴν κρατικὴ ἀδιαφορία καὶ τὶς παράνομες ἐνέργειες ὀρισμένων καιροσκόπων. Τὸ ὅτι εἶναι σχέδιο πρόχειρα γραμμένο φαίνεται ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ, γιὰτὶ ὑπάρχουν σβησμένες λέξεις, ἀρκετὲς μουτζούρες, συμπληρώματα στὰ περιθώρια, παραπομπές κ.λ. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο καὶ δυσανάγνωστο καὶ πιάνει μιάμιση περίπου σελίδα λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας. Τὸ ἀκαλαίσθητο αὐτὸ σχέδιο ἀναφορᾶς παρουσιάζει ἀρκετὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ μᾶς πληροφορεῖ:

α) Παρόλο ποὺ εἶχαν περάσει 26 ὀλόκληρα χρόνια (1835-1861) ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ἀπὸ τὸν Ὅθωνα καὶ παρ' ὄλες τὶς διαμαρτυρίες καὶ τὶς προσπάθειες τῶν προσφύγων στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν εἶχαν δοθεῖ ἀκόμα ἐπίσημα τὰ οἰκόπεδα καὶ τὰ κτήματα στοὺς Μακεδόνες.

β) Τὴν ἀνωμαλία αὐτὴ θέλησαν νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦν ὁ Θ. Γεωργίου καὶ ὁ Τζ. Κοντόπουλος. Παρουσίασαν εἰκονικοὺς τίτλους κυριότητος καὶ ἄρχισαν νὰ οἰκειοποιοῦνται 600 στρέμματα εὐφορῆς πεδινῆς ἑκτασης.

γ) Μετὰ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπέμβουν οἱ κρατικὲς ἀρχὲς καὶ νὰ σταματήσουν τὴν αὐθαίρετη καὶ παράνομη καταπάτηση καὶ οἰκειοποίηση τῶν κτημάτων τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τοὺς ντόπιους κατοικοὺς τῆς περιοχῆς.

11. Τὸ ἐνδέκατο ἔγγραφο εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποὺ προ-όριζε ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας γιὰ τὸν ἑπαρχο Λοκρίδας. Φέρει ἡμερομηνία 30 Ὀκτωβρίου 1861. Εἶναι γραμμένο καὶ στὶς δυὸ σελίδες λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας καὶ ἔχει συνολικὰ 65 ἀράδες. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο μὲ πολλὰς μουτζούρες, σβησμένες λέξεις, συμπληρώματα καὶ παραπομπές στὸ περιθώριο.

Μὲ τὴν ἀναφορά τοῦ αὐτῆ ὁ δήμαρχος διεκτραγωδεῖ τὴν ἄθλια οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν γερόντων πλέον ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγῶνα τοῦ '21, ποὺ ζοῦσαν λησμονημένοι στὴ Νέα Πέλλα. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἦταν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κωνσταντῖνος Μπίτος¹ καὶ οἱ λοχαγοὶ Μ. Βερροῖου², Ἰω-

1. Κωνσταντῖνος Μπίτης ἢ Μπίτος: Ὀλύμπιος ὄπλαρχηγὸς ἀγωνιστῆς τοῦ '21. Στὴ διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως πολέμησε μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ. Στὶς 7 Ὀκτωβρίου 1824 κατατάχθηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου μὲ τὴν ὑπ' ἀρθ. 5261 ἀπόφαση τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως. Τὸ 1830 κατεῖχε τὸ βαθμὸ τοῦ χιλιάρχου καὶ προικοδοτήθηκε μὲ 10.080 γρόσια. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα αἰωνόβιος περίπου (βλέπε «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 10, σ. 510. Γ. Χ. Χι ο ν ῖ δ η, Οἱ εἰς τὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικὰ» 12, 1972, 44).

2. Μανόλης ἢ Ἐμμανουὴλ Βέρροιος: Μακεδόνας ἀγωνιστῆς. Πρόσφερε πολὺτιμες

άννης Καρπούζης¹, Ἰωάννης Ζαρκαδούλας² καὶ Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης³.

Στὸ σχέδιο αὐτὸ τῆς ἀναφορᾶς ὑπάρχουν ἐπίσης ἀρκετὲς καὶ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τῶν ἀγωνιστῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν.

Στὴ συνέχεια δημοσιεύουμε τὰ ἔγγραφα διατηρόντας τὴν ὀρθογραφία τῶν πρωτοτύπων.

Β'. ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

I

Ἀριθ. 13097 *Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος*
τὴν 16 7/βρίου 1838 *Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας*
Ἀθήναις *Πρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Λοκρίδος*

Λαβόντες γνῶσιν τῶν ἐνδιαλαμβανομένων εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 1249 ἀναφορᾶν Σας ἐγκρίνομεν ὥστε ἀφ' οὗ ἔξαιρεθῆ τὸ χρήσιμον διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων ὕδωρ τῆς ἐν Τουρκομαχαλᾷ πηγῆς, τὸ λοιπὸν νὰ ἐνοικιάζεται ὡς καὶ πρότερον εἰς τοὺς ἔχοντας κηποπερίβολα, τὰ ἐκ τούτου χρήματα νὰ κατατίθενται ἐπ' ὠφελεία τῶν Μακεδόνων διὰ νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν κατασκευὴν ὑδραγωγείων κ.τ.π. Ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου θέλει δοθῆ τὸ ἀναγκαῖον χωρὶς τινὰ πληρωμὴν μόνον εἰς ἐκείνους τῶν Μακεδόνων, ὅσοι ἔχουν πραγματικῶς κήπους εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος ἀπὸ τὸ σχέδιον, ὅσοι δὲ ἔχουν σχη-

ὑπηρεσίες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τοῦ '21 ἐπικεφαλῆς Μακεδόνων πολεμιστῶν. Τὸ 1830 εἶχε τὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ πέμπτης τάξης καὶ συμπεριλήφθηκε στὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν Μακεδόνων (βλ. Γ. Χ. Χι ο ν ἰ δ η, Οἱ εἰς τὰ μητρώα, ὅ.π., σ. 40).

1. Ἰωάννης Καρπούζης: Γιὰ τὸ Μακεδόνα αὐτὸ ἀγωνιστὴ ποῦ προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ δὲν μπορέσαμε δυστυχῶς νὰ βροῦμε κανένα στοιχεῖο.

2. Ἰωάννης Ζαρκαδούλας: Μακεδόνας κι αὐτὸς ἀγωνιστὴς ποῦ ἔλαβε μέρος σὲ πολλές μάχες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα. Στις 25 Μαρτίου 1825 με ἀπόφαση τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα σὲ ἀρκετὰ προχωρημένη ἡλικία (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 7, σ. 190).

3. Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης: Καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἱερισσὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἀλλὰ ὁ πατέρας του Βλαχομιχάλης ἢ Γερο-Βλάχος ἦταν ὀνομαστὸς ἀρματολὸς τοῦ Ὀλύμπου. Πῆρε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Κασσάνδρας καὶ στὴ συνέχεια μαζί με τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀδερφὸ του Κωνσταντῖνο ἀγωνίστηκε στὴ νότια Ἑλλάδα στὸ πλευρὸ τοῦ Ἡλίου Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Καρατάσου. Ἐλαβε μέρος στὴν καταστροφὴ τοῦ Δράμαλη καὶ σὲ πολλές ἄλλες μάχες. Τὸ 1830 πῆρε τὸ βαθμὸ τοῦ ἐκατόνταρχου πέμπτης τάξης. Ἀργότερα ἔγινε λοχαγὸς καὶ προικοδοτήθηκε με 6.480 γρόσια (βλ. Γ. Χ. Χι ο ν ἰ δ η, ὅ.π., σ. 40 «Ἐγκυκλοπαίδεια, Πάπυρος-Λαρούς», τ. II, σ. 390).

ματισμένους κήπους ἐντὸς τοῦ σχεδίου καὶ ἐπὶ οἰκοπέδων, θέλετε τοὺς εἰδοποιήσει ὅτι οἱ κήποι τῶν θέλων καταστραφῆ χωρὶς τινὰ ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως ἀπὸ τοὺς ληφθέντων τὰ οἰκόπεδα ταῦτα ἀκολούθως, καὶ εἶναι προτιμώτερον εἰς αὐτοὺς νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰ παραχωρηθέντα εἰς αὐτοὺς κηπόπεδα, τόσον διὰ τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐνοικίασιν, θέλετε διορίσει μίαν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ δύο Μακεδόνων καὶ τοῦ Δημάρχου Ἀταλάντης, ἣτις θέλει φροντίζει νὰ θεραπεύῃ πᾶν παράπονον γινόμενον ὡς ἐκ τούτου. Τὰ χρήματα τοῦ ὕδατος θέλουν κατατίθεσθαι ὑπ' ἀκριβῆ ἔλεγχον εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ θέλουν παραδίδεσθαι κατὰ τριμηρίαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ συνοικισμοῦ. Ἡ Ὑποδιοίκησις θέλει ἐνεργήσει τὰ περαιτέρω κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς παρούσης μας.

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

ὅτι ἀντίγραφον ἀπαράλλακτον
τῆ 25 7/βρίου 1838 ἐν ἀταλάντῃ
Ὁ ὑποδιοικητῆς Λοκρίδος
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

2

Ἄριθ. 1648

Α. 1706

ἐν Ἀταλάντῃ τῆ 25

ὀβρίου 1838

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ὁ ὑποδιοικητῆς Λοκρίδος

Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων ἐπιτροπὴν

Σᾶς κοινοποιεῖται ἐν ὀπισθογράφῳ ἢ ὑπ' ἀριθμ. 12308 (ἀπὸ 2 ὀβρίου) Διαταγὴ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, σᾶς ἐσωκλείεται τὸ ἀντίγραφον τῶν καταλόγων τοὺς ὁποίους μᾶς διηύθυναν οἱ Δήμαρχοι, διὰ νὰ κάμητε τὴν περὶ τούτων ἀναφορὰν σας, ἐπιστρέφοντες καὶ τὸν παρόντα κατάλογον.

Καθὼς ἀναφέρουν οἱ Δήμαρχοι κᾶνεις σχεδὸν ἐξ αὐτῶν τῶν Μακεδόνων ἐκτὸς τῶν φαλαγγιτῶν δὲν θέλουν ἀφήσει τὰ χωρία ταῦτα, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς Κάτω Πέλλα, ἂν δὲν χαρισθῆ Γῆ γεωργίσιμος εἰς αὐτούς, καθὼς τοὺς ὑπεσχέθη ἢ ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ ἐπιτροπή.

Περιμένομεν τὴν ἀναφορὰν σας ὅσον τάχος, διὰ νὰ διευθύνομεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ὁ ὑποδιοικητῆς

(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

3

ἸΑριθ. 12308

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Ἡ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τὴν Λιοίκησιν Φθιώτιδος

Ἐκ τῶν συμφθασάντων καταλόγων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ συνοικισθῶσιν εἰς Ἀταλάντην Μακεδόνων παρετηρήσαμεν, ὅτι οὔτε ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ γνωμοδοτεῖ τι ὑπὲρ αὐτῶν, οὔτε ἡ Λιοίκησις κάμνει καμμίαν παρατήρησιν, ἀλλ' ἐπεριωρίσθη εἰς τὴν ἀπλήν διεύθυνσιν τῶν καταλόγων τούτων. Ἐπομένως μὴ γνωρίζοντες τίποτε οὔτε περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν οὔτε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν, Σῶς ἐπιστρέφομεν τοὺς εἰρημένους καταλόγους καὶ σῶς προσκαλοῦμεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε τῶ ἐξῆς, συννεοούμενοι καὶ μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνοικισμοῦ, τῆς ὁποίας θέλετε μᾶς ὑποβάλλει περὶ τούτων ἀναφορὰν τῆς.

1. Ἄν ὅλοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰσὶ Μακεδόνες;
2. ἂν ὅλοι εἶναι ἀρχηγῆται οἰκογενειῶν καὶ ἐκ πόσων μελῶν σύγκειται ἑκάστη;

Πρὸς τούτοις οἱ εἰρημένοι μακεδόνες πρέπει ν' ἀποφασίσωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς ἓν μέρος, ὅπου ἐπιθυμῶσι νὰ συνοικισθῶσι καὶ λάβωσι τὰς εἰς τοὺς λοιποὺς συμπολίτας των χωρηγομένης (γαίας), ἢ τὸ πολὺ νὰ προσδιορίσωσι ρητὴν προθεσμίαν καθ' ἣν θέλουν ἀποκατασταθῆ ἐκεῖ ὀριστικῶς. Θέλετε ὅθεν τοὺς προσκαλέσει ἐπὶ τούτῳ καὶ θέλετε μᾶς κοινοποιήσει τὰς ὡς ἀνωτέρω ζητούμενας πληροφορίας, διὰ νὰ ἐνεργήσωμεν τὰ κατὰ συνέπειαν περὶ παραχωρήσεως τῆς ἀναγκαίας περὶ καλλιέργειαν Γῆς.

Ἀθῆναι τῆ 2 ὀβρίου 1838

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

Περὶ τοῦ Συνοικισμοῦ
τῶν Μακεδόνων

4

ἸΑριθ. 72

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βεβαιοῖ ὅτι ὁ Κύριος Θεόδωρος Ἀργυρίου Τσάρογλου ἐνεγράφη εἰς τὸν Δῆμον τῶν ἐν Νέᾳ Πέλλῃ τῆς Λοκρίδος συνοικιζομένων Μακεδόνων, καὶ ἀπολαύει ἐντεῦθεν τῶν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ συνοικισμοῦ χωρηγομένων δικαιωμάτων.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Μαρτίου 1839

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Ἀ. Πολυζωίδης	Γ. Χρυσίδης
Παναγιώτης Ναοῦμ	Θ. Σιατιστεὺς

5

Ἄριθ. 3297

Ἐν Λαμῖα τῇ 21 Ἰουνίου
1839

Ὁ Διοικητὴς Φθιώτιδος

ἐλήφθη τὴν

29 Ἰουλίου
1839¹

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰ διάφορα ἀφορῶντα τὰς περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων καὶ Ἀταλαντείων ἀπαιτήσεις, καὶ τὰς ἀναφνείσας δυσκολίας διενέξεις καὶ διαφορὰς ἐγγραφα, διελθόντες ἐσκεμμένως ὅλα τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διακείμενα περιστατικά.

Θέλοντες ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐνισχύσωμεν τὸν Συνοικισμόν τῶν Μακεδόνων κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Ὑ. Β. Διατάγματος καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Α. Μ. καὶ νὰ διατηρήσωμεν ἀφ' ἑτέρου τὰ δικαιώματα τῶν αὐτοχθόνων Ἀταλαντείων καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ἀποσκορακίσωμεν τοῦ μέσου πᾶν πρόσκομμα δυνάμενον νὰ φέρῃ δυσαρέστους συνεπείας εἰς ὁμοεθνεῖς ἀφ' ἑνός, ὁμοπόλεις δ' ἐκ τοῦ ἄλλου καὶ τοίκοις πιστοὺς τῆς Α. Μ. ὑπηκόους. Ἀποφασίζομεν.

1) Ὡστε οἱ μὲν Μακεδόνες νὰ μὴν ἔχωσι κανὲν δικαίωμα νὰ οἰκοδομήσωσιν εἰς γαίας αἰτινες εἶναι ἰδιοκτησία ἀδιαφειλονείκητος τῶν Ἀταλαντείων ἐκτὸς τῆς Ν. Πέλλης, διότι ἡ ἰδιοκτησία τοῦ Πολίτου εἶναι Ἱερὰ καὶ δὲν δύναται νὰ διατεθῇ παρὰ τινος ἄνευ οἰκίας αὐτοῦ θελήσεως προστατενομένης μάλιστα ὑπὸ τὴν ἐν Ἰσχύει Νομοθεσίαν μας. Ἐπομένως καὶ ὁ Ἀταλαντεὺς δὲν κωλύεται νὰ οἰκοδομήσῃ οἰκίαν εἰς Τουρκομαχαλᾶν, ἐὰν ἔχη ἰδιοκτησίαν, ὡς δὲν ἐμποδίζεται ὁ Μακεδὼν νὰ ἀνεγείρῃ κτήριον εἰς Ἀταλάντην ὅπου εἶναι Ἐθνικὴ Γῆ.

2) Οὐδεὶς Μακεδὼν ἢ Ἀταλαντεὺς δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ γηπέδου τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιοκτησία διαφιλονεικεῖται, καὶ ἄχρις ὅτου ἐκδοθῇ ὀριστικὴ περὶ τῶν τοιούτων ἀπόφασις, ἢ προσωρινὴ κυριότης νὰ μένῃ εἰς τὸν κατέχοντα ἤδη αὐτό, διότι πᾶν πρᾶγμα ὡς ὑπάρχον τῇ διακατοχῇ τινὸς φιλονεικούμενον δὲ παρ' ἑτέρου δὲν ἀφαιρεῖται αὐτοδικαίως, ἐὰν ἀπόφασις δὲν διατάξῃ τὴν ἀφαιρέσιν τῆς διακατοχῆς καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ δικαιουμένου.

3) Οἱ Μακεδόνες δύναται νὰ οἰκοδομήσωσιν ὄχι μόνον ἐν τῷ Τουρκομαχαλᾶ ἀλλὰ καὶ εἰς ὅποιονδήποτε τοῦ σχεδίου μέρος, ἀρκεῖ νὰ ᾔῃαι Ἐθνικὴ ἢ γῆ. Διότι σκοπὸς τῆς Β. Κυβερνήσεως εἶναι ν' ἀποκαταστήσῃ τοὺς συμμαθεξάντας εἰς τὸν ἀγῶνα Μακεδόνας καὶ ἐπὶ τούτῳ προσδιώρισε μέρος ἐντὸς τοῦ

1. Μὲ ἄλλο γραφικὸ χαρακτήρα.

ὁποῖον ὅπου ἐπιθυμεῖ τις καὶ δύναται ν' ἀνεγείρῃ οἰκίαν ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾔηται Ἑθνικὴ (γῆ) καὶ νὰ οἰκοδομῇ κατὰ τὸ παραδεχθὲν σχέδιον, ὥστε εἶναι ἀδιάφορον ἂν ᾔηται ἐν τοῦ Τουρκομαχαλᾶ ἢ ἐν ἄλλο μέρει τῆς πόλεως.

4) Αἱ ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν οἰκοδομηθεῖσαι οἰκίαι καίτοι ἐναντίον τοῦ σχεδίου δὲν θέλουσι κατεδαφισθῆ ὅπως πρὸς τὸ παρὸν αὐταὶ εἶναι αἱ ὑπ' ἀρ. 43.73.47.48.51.51 1/2. 52.59.36.34.54.67.66 1/2. 64.65.62.61.76.11.38 καὶ 40., ἂν ὁμως ἐρειπωθῶσι καὶ ἢ κατεδάφισις των κατατήρησι ἀναγκαία πρέπει νὰ οἰκοδομηθῶσιν εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν κεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις πρέπει νὰ διατηρηθῶσι γήπεδα ἀνάλογα καὶ μάλιστα διὰ τὰς οἰκίας ὑπ' ἀρ. 73.43.48.52.51 1/2. 66 1/2. 67.61 καὶ 76.

5) Οἱ κῆποι τῶν κ.κ. Τριανταφύλλου Σωτήρχου καὶ Γιαννάκη Γύφτου πρέπει νὰ διατηρηθῶσι προσωρινῶς.

6) Τὸ ὕδωρ τοῦ ὁποῖου ἢ διαχείρησις ἐπέφερε τόσας δυσκολίας πρέπει νὰ διανεμηθῆ δικαίως καὶ μολοντί οἱ Μακεδόνες ὡς κύριοι τοῦ Τουρκομαχαλᾶ πρέπει νὰ λάβωσι κατὰ προτίμησιν τὸ ἀναγκαιότερον ὕδωρ διὰ τοὺς κήπους εἰς τὰς οἰκίας των, μολοντοῦτο ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀλίγον καὶ τὸ διοχετευόμενον διὰ τοῦ ὕδραγωγείου ὕδωρ δὲν τοὺς χρησιμεύει ὅλον, πρέπει διὰ ταῦτα νὰ συμμεθέξουν καὶ οἱ Ἄταλαντεῖς, ἐπομένως ἀποφασίζομεν νὰ διανεμηθῆ κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον «Οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν ποτίζει τὴν ἐβδομάδα, τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν μέχρι τῆς μεσημβρίας, οἱ δὲ ἄταλαντεῖς ἀπὸ τὴν μεσημβρίαν τῆς τετάρτης μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς πέμπτης ὅτε ἀναλαμβάνεται παρὰ τῶν Μακεδόνων καὶ ἀνταποδίδεται εἰς τοὺς ἄταλαντεῖς κατὰ τὰς προσδιορισθείσας ἡμέρας: τουτέστι οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν νέμεσθαι τὸ ὕδωρ 120 ὥρας οἱ δὲ ἄταλαντεῖς 48 ὥρας ἐννοουμένους. Δι' ὅλους ἐπίσης τοὺς ἄταλαντεῖους ἄνευ προτιμήσεως ἀπαιτήσεων προτέρων δικαιωμάτων προτεινομένων παρὰ τινων ἄταλαντείων. Αἱ βάσεις τῆς ἀποφάσεώς μας ταύτης ὑπαγορευόμεναι ἀπὸ τὸ δίκαιον καὶ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως ἐπιθυμοῦσης νὰ συμβιβάσῃ τὰς διενέξεις καὶ νὰ ἐξομαλύνῃ τὰς δυσκολίας, ἀναφεροντες (δὺο λέξεις δυσανάγνωστες).

(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

6

Ἄριθ. 2283
τὴν 4 8/βρίου 1839
ἐν ἀταλάντῃ

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ὑποδιοικητῆς Λοκρίδος
Πρὸς τοὺς κ.κ. Δ. Κοκκαλιώτην καὶ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπὶ
τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς.

Σᾶς κοινοποιεῖται ἀντίγραφον Διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας διὰ νὰ συμμορφωθῆτε καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς ὑμᾶς νὰ συμπράξετε.

Ὁ ὑποδιοικητῆς
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν κ.τ.λπ.

Πρὸς τὴν Διοίκησιν Φθιώτιδος.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 3297.21 Ἰοννίου περὶ τῶν μεταξὺ Ἀταλαντείων καὶ Μακεδόνων διενέξεων ἀπόφασίς Σας συναινεῖ καθ' ὅλα μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγὴν Μας, ἐκτὸς εἰς τὰ περὶ δουλείας τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλαῖ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ μνησθεῖσα ἀπόφασίς Σας ἀντιβαίνει μὲ τὰς ὁποίας Σᾶς ἐθέσαμεν βάσεις εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγὴν μας, τὴν ἀκυροῦμεν μόνον ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος, ἐγκρίνοντας καὶ ἀποδεχόμενοι ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη αὐτῆς.

Ἀκόλουθα δὲ τῆς ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγῆς μας Σᾶς προσκαλοῦμεν νὰ λάβητε ὡς βᾶσιν Σας ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλαῖ ἀδιαφιλονείκητος τοῦ δήμου ἰδιοκτησία παρεχωρηθεῖσα τῇ χώρᾳ ὡς χρειωδῶς καὶ ἀναποφεύκτως ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ Συνοικισμοῦ εἰς ἰδιοκτησίαν πλήρη τῶν Μακεδόνων. Ἐπειδὴ ὁμως καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλαῖ εἶναι τόσον ὅσον ἀρκεῖ διὰ τὰς οἰκιακὰς καὶ ἀγροτικὰς ἀνάγκας τῶν Μακεδόνων καὶ τὸ περισσεῦον ἀπόλυται ἐπὶ ματαίῳ, ἐθελήσαμεν προνοοῦντες ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ὅλων τῶν ὑπηκόων τῆς Α.Μ. ὥστε τὸ περισσεῦον τοῦτο ὕδωρ νὰ χρησιμοποιῆται εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς, χωρὶς νὰ προσβληθῶσι τῶν συνοικιζόμενων τὰ συμφέροντα, πληρὴ ἢ ἀπόφασίς Σας δὲν ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν, διότι οἱ Μακεδόνες παραπονοῦνται καὶ ἐπεμψαν μάλιστα ἐπιτροπὴν διὰ νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαιά των ἀπειλούμενα.

Διὸ Σᾶς διατάττομεν καὶ αὐθις νὰ φροντίσῃτε ὥστε νὰ κατασκευασθῶσιν αἱ τρεῖς ἐν νέᾳ Πέλλῃ κρήναι περὶ ἧς πραγματεύεται ἡ ὑπ' ἀρ. 5908 Διαταγὴ μας καὶ ἀφ' οὗ προμηθευθῶσι μὲ ὕδωρ ἀφθόνως, τὸ ὑπόλοιπον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Μακεδόνας διὰ πότισμα τῶν κήπων των, ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο περισσεύῃ ὕδωρ, αὐτὸ νὰ δίδεται εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς.

Καὶ διὰ νὰ ἀποφευχθῶσιν τὰ παράπονα τῶν Μακεδόνων ὡς πρὸς τὸ περισσεῦον ὕδωρ θέλετε συστήσῃτε τριμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἀπὸ τὸν Δήμαρχον ἀταλάντης, ἓν μέλος ἐκ τῶν ἀποίκων καὶ ἓν τρίτον διοριζόμενον ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸν ἐπίτροπον Λοκρίδος, οἱ τρεῖς αὐτοὶ θέλουν συνέλθει καὶ καταγράψῃ τοὺς κήπους τῶν Μακεδόνων ἓνα ἕκαστον χωριστά, σημειοῦντες τὸ ποσοῦν τῶν στρεμμάτων, καὶ τὴν χρεῖαν ὕδατος, τὸ ὅποιον ἕκαστος ἔχει, ἐν ταῦτῳ θέλουν ἀναφέρει, πόσον ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλαῖ περισσεύει, ἀφ' οὗ δοθῇ εἰς τοὺς μνησθέντας κήπους τὸ ἀναγκαῖον, πόσον εἶναι τὸ ὅλον, δηλαδὴ πόσες ὀκάδες ἐκχύνεται καθ' ὥραν.

Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης περιεμένουσιν ἐντὸς 15 ἡμερῶν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 23 7/βρίου 1839

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

7

Ἄριθ. 14687

6589

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
 ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴν.

Ἡ Γραμματεία ἀπήντησεν ἤδη ἀπὸ τὴν 10 Ἰανουαρίου 1842 πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν, ὅτι κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπ' ἀρ. 3509 τῆς 22 Δεκεμβρίου 1841 Βασιλικὸν Διάταγμα, ἡ Κυβέρνησις παρεδέχθη τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μακαρίτου Βέλκου κατὰ τοὺς ὅρους, οἱ ὅποιοι διεγράφησαν καθαρῶς εἰς τὴν εἰρημένην ἀπάντησιν, καὶ συμφωνοῦσι κατὰ πάντα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου.

Ταῦτα ἐπαναλαμβάνομεν πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποροῦντες πῶς λέγει, ὅτι δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἀπάντησιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Ἰουνίου 1842

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

περὶ παραλαβῆς τῆς

Βιβλιοθήκης τοῦ μακαρίτου Βέλκου.

8

Ἄριθ. 78

τῆ 17 Φεβρουαρίου 1850

Ἐν Κάτω Πέλλῃ

ἐλ(ήφθη) 28 Μαρτίου (18)50

ἀρ. 172

Δ | 298

Ἐπιστρέφεται πρὸς τὸν ἴδιον μὲ τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποθέσεως ὁ Δήμαρχος Ἀταλάντης ἐπέφερον ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν διαχώρισιν τῶν ὀρίων, δι´σχυρίζομενος ὅτι τοιαύτη δὲν πρέπει νὰ γενῆ

Ἄριθ. 399

ἐλ(ήφθη) τὴν 18 Φεβρουαρίου

1850

Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Λοκρίδος περὶ διαχωρίσεως ὀρίων.

Ἐπενθυμίζω τὴν ὁμοιότητον καὶ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου π. μ(ηνός) ἀναφορὰν μου περὶ τῆς ἐν περιλήψει ὑποθέσεως, καὶ παρακαλῶ τὸ Ἐπαρχεῖον νὰ διατάξῃ πλέον ὅ,τι δέον, καθόσον ἐκ τῆς μὴ διαχωρίσεως τῶν ὀρίων πολλὰ παρουσιάζονται προσκόμ-

ἐπειδὴ ὁ Δήμος Ν. Πέλλης ἐπροσδιορίσθη νὰ συγχροτηθῆ ἀπὸ μόνην τὴν Σκάλαν, ὑπεβάλαμεν διὰ τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς Β. Νομαρχίας, μὲ τὰς ἀνηκούσας παρατηρήσεις μας, καὶ ἐπιφυλαττόμεθα νὰ κοινοποιήσωμεν εἰς τὸν κ. Δήμαρχον τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀταλάντη τῆ 21 Φεβρουαρίου 1850

Ὁ Ἐπαρχος

Α.Μ. (ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

ματα εἰς τὴν Δημοσίαν καὶ Δημοτικὴν ὑπηρεσίαν.

Εὐπειθέστατος

Ὁ

Δήμαρχος Νέας Πέλλης

(σφραγίδα τοῦ Δήμου)

Α. Ν. Χαλκιότις

9

Ἀρ. 531

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ

Πρὸς τὸν Δήμαρχον Νέας Πέλλης

Ἀπαντῶμεν εἰς τὸ ἀπὸ 2 τοῦ ἐνεστῶτος γράμμα Σας. Περὶ μὲν τῆς ὀριοθεσίας, ἐὰν βλέπετε ὅτι οὐδὲν κατορθοῦται διὰ τῶν διαταγῶν τῶν προϋσταμένων Ἀρχῶν, ζητήσατε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Ἐπαρχείου, ἵνα προβῆ εἰς τὸ ἔργον ὡς Σᾶς προεγράψαμεν, καὶ μόνον ἢ ἡμετέρα ὀροθετικὴ ἐπιτροπὴ, ἐπιφυλαττομένης βέβαια τῆς Ἀνωτέρας Ἀποφάσεως καὶ τῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκκλήσεως.

Περὶ δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ προσμένητε ὥστε οἰκοθεν νὰ ψηφίσῃ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τὸν προϋπολογισμόν. Διότι καθήκον ὑμῶν ἦτο καὶ εἶναι νὰ σχεδιάσητε αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων διασαφήσεων καὶ αἰτιολογιῶν νὰ εἰσαγάγητε αὐτόν εἰς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον, προσκαλοῦντες αὐτὸ ἐπισήμως νὰ τὸν συζητήσῃ παρόντων ὑμῶν, καὶ ἐκδώσῃ τὴν Ἀπόφασίν του. Ὅθεν σπεύσατε νὰ συντάξῃτε καὶ ὑποβάλλῃτε αὐτόν. Δὲν μᾶς φαίνεται δὲ ὀρθὴ ἢ γνώμη Σας τὸ νὰ μὴν ἐγκριθῆ τὸ ψήφισμα περὶ ἐκμισθώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ στατήρος καὶ κοιλοῦ καὶ τοῦ ἐκ τῶν ἀναλωσίμων φόρου διότι τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ποσῶς τὸ Συμβούλιον νὰ ψηφίσῃ αἴριον τὸν προϋπολογισμόν, καθὼς καὶ τὴν ἐφ' ὅλων τῶν πραγματειῶν ἐπέκτασιν τοῦ φόρου.

σ. 2. Ἐν τούτοις ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ σχέδια τῶν ψηφισμάτων πρέπει νὰ προετοιμάζωνται ἀπὸ ὑμᾶς, ὅστις εἴσθε εἰς θέσιν, συνεννοούμενοι μετὰ τῶν ἀπόθι τελωνειακῶν καὶ τῶν λιμενικῶν Ἀρχῶν, νὰ ἐξακριβώσητε πόσης ἀξίας πραγματεῖαι εἰσέρχονται ἐτησίως εἰς τὸν λιμένα, πόσης ἐξέρχονται, καὶ πόσον τὰ ἑκατὸ πρέπει νὰ ἐπιβληθῆ ὁ δημοτικὸς φόρος, ὥστε νὰ παραγάγῃ τὸ ὑποτιθέμενον ἢ προβλεπόμενον ἔλλειμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου, οὐχὶ μόνον τὰς παρούσας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀκολουθῶν 4-5 ἐτῶν.

Περιμένομεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν ἡ προϊσταμένη ᾽Αρχὴ ἐπιτρέψη κατὰ τὴν αἴτησίν σας καὶ τὴν ὀροθετικὴν ἐπιτροπὴν μας νὰ προβῆ εἰς τὸ ἔργον Σας, ἢ ὁποῖαν ἄλλην διαταγὴν θέλει ἐκδώσει περὶ τούτου, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἐκμισθώσεως τοῦ φόρου καὶ τοῦ στατήρος.

Ἐν ᾽Αθήναις
τὴν 14 ᾽Απριλίου 1850

Τὰ μέλη
Θεοφάνης Σιατιστεὺς
Α. Πολυζωΐδης
Γ. Χρυσίδης
Ν. Γ. Θεοχάρης
(ἢ 5ῃ ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

Υ.Γ.¹ Δὲν μᾶς ἐγράφατε ποτὲ ἂν καὶ ἡ δημοτικὴ ᾽Αρχὴ Δαφνησίων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν τῆς ᾽Αταλάντης ὡς πρὸς τὸν ἢ μὴ διορισμὸν τῆς ὀροθετικῆς ἐπιτροπῆς, ἄλλως δέ, φροντίσητε ἀρμοδίως νὰ διορισθῆ καὶ αὕτη μετὰ τῆς ἡμετέρας καὶ νὰ προβῆ καὶ αὕτη μετὰ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ὀρίων.

Κύριε Δήμαρχε². Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ στείλητε ἐν πιστοποιητικὸν τῆς εἰς τὸν Δήμον ἐγγραφῆς μου, ἀφοῦ μὲ κατατάξητε εἰς τὸν κατάλογον τὸν δημοτικόν. Συγχρόνως δὲ νὰ μοὶ καταχωρήσητε τὸ ἀνήκον οἰκόπεδον ἔμπροσθεν τῆς σκάλας, εἰς τὸν ἀριθμὸν 1 ἢ 7, ἢ ἂν αὐτοὶ εἶναι διαθεσιμῶν, ἔτερον καὶ εἰς καλὴν θέσιν.

Γ. Χρυσίδης

10

Ἀριθ. 207

Δ 70
5 18/1³

Κ(άτω) Πέλλη 5 ᾽Ιονίου
(18)61

Πρὸς τὸ Β. ᾽Επαρχεῖον Λοκρίδος
Περὶ παραχωρήσεως τῶν οἰκοπέδων
εἰς Κρατικὰ Γραμμάτια

Μετὰ μεγίστης θλίψεως Σᾶς ἀναφέρω, κ. ᾽Επαρχε, ὅτι ὁ κ. Θ. Γεωργίου καὶ ὁ ἐκ Λοκρίδος Τζ. Κοντόπουλος ἔχοντες κερδοσκοπικῶς Κρατικὰ Γραμμάτια σχεδὸν τῶν 600 στρεμμάτων παρεχώρησαν ταῦτα εἰκονικῶς εἰς γεωργοὺς⁴ καὶ ἤρχισαν οὗτοι νὰ καταμετρῶσι τὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Συνοικι-

1. Τὸ ὑστερόγραφο εἶναι γραμμένον ἀπὸ τὸ Θεοφάνη Σιατιστέα.

2. Τὸ συμπλήρωμα αὐτὸ τὸ ἔγραψε ὁ Γ. Χρυσίδης.

3. Οἱ ἀριθμοὶ 70, 5 καὶ 18/1 εἶναι γραμμένοι μετὰ διαφορετικὴ μελάνη καὶ ἄλλο γραφικὸ χάρακτῆρα.

4. Ἡ φράση «παρεχώρησαν... εἰς γεωργοὺς» εἶναι γραμμένη στὸ περιθώριον τοῦ ἐγγράφου.

σμοῦ τῶν Μακεδόνων ὑπαρχούσας γαίας. Αἱ Γαῖαι αὗται, κ. Ἔπαρχε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πρώτης πεδιάδος καὶ καλλιεργοῦνται, εἶναι καὶ προσδιωρισμένα διὰ Β. Διαταγμάτων τοῦ 1835. Τὰ παραχωρηθέντα εἰς τοὺς συνοικισθέντας ἐνταῦθα Μακεδόνας συνδημότας μας, πρὸς καλλιέργειαν καὶ κατασκευὴν οἰκιῶν μάλιστα ἐνῶ πάντα τὰ καταμετρηθέντα τεμάχια εἶναι ἐντὸς τοῦ σχεδίου τῆς πρωτευούσης τοῦ Δήμου μου¹ ἤδη ἀποδόθησαν εἰς ἄλλους² αἱ γαῖαι αὗται, ὅποτε δὲν μένει σχεδὸν ἐθνικὴ γῆ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ρηθέντων Β. Διαταγμάτων καὶ οὕτω καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ματαιοῦται καὶ οἱ ἀνυχεῖς Μακεδόνες χάνουσι πᾶσαν ἐλπίδα ἀπολαβῆς γῆς.

Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν, κ. Ἔπαρχε, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε ὅ,τι δεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν διὰ τὰ μὴ δοθῶσι αἱ τοῦ οἰκισμοῦ γαῖαι εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι θέλετε φροντίσει τὰ ἐκτελεσθῶσι τέλος πάντων ὕστερον ἀπὸ εἰκοσιπενταετηρίδα (σ. 2) τὰ περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τούτου Β. Διατάγματα ἵνα μὴ δυστυχοῦσιν ἐπὶ πλέον οἱ συνοικισθέντες ἐνταῦθα Μακεδόνες, οἵτινες ἀπολέσαντες καὶ πατρίδα καὶ περιουσίας³ καὶ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος λαβόντες ὡς εἶναι πασίγνωστον ἐσυννοικίσθησαν ἐνταῦθα ἵνα ζήσωσι ἀνέτως καὶ οὐχὶ ν' ἀποθάνωσι ἐπὶ τῆς ψάθης, ὅπερ εἶναι σκληρὸν τόσα ἔνδοξα καὶ ἱστορικὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.

Κ(άτω) Πέλλη 5 Ἰουνίου
(18) 61

εὐπειθ(έστατος)
(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

11

ἀριθ. 584

$\frac{192}{30} \frac{18}{8} | 1$
30 8 | βρίου
(18)61

Ἔπαρχον
Περὶ περιθάλψεως τῶν γεγηρακῶτων
ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγῶνος.-

ἡ σημερινὴ θέσις τῶν ἐπιζώντων ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγῶνος, ἦτοι τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Κωνσ(ταντίνου) Μπίτου τῶν Λοχαγῶν Μ. ἐμ. Βερροίου. Ἰ. Καρπούζη, Ι. Ζαρκαδούλα καὶ ἀθ. Βλαχομιχάλη εἶναι κ. Ἔπαρχε λυπηρὰ καὶ ἀξία ἐλέους ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἀντελήφθητε ταῦτα. Μεταβάντες πρὸ μικροῦ εἰς τὴν καλύβην τοῦ Κ. Μπίτου τοῦ προξενούντος ἄλλοτε τρόμον καὶ φθορὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος εὐρομεν τὸν ἔνδοξον τοῦτον ἄνδρα φεῦ! ἐπὶ

1. Ἡ φράση «πρὸς καλλιέργειαν. . . τοῦ Δήμου μου» εἶναι γραμμένη στὸ περιθώριο τοῦ ἐγγράφου.

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «τοὺς ρηθέντας χωρικοὺς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τοὺς ὀνομασθέντας κερδοσκόπους».

3. Σβησμένη ἡ λέξις «ἀπεφάσισαν».

ψάθης καθήμενον, γυμνὸν καὶ λιμαίνοντα¹ κωφὸν καὶ ὑπέρρηρον καθ' ὃ ἐνενηκοντούτης. Εἰς τὴν ἰδίαν δυστυχῶς κατάστασιν εὗρομεν καὶ τοὺς Λοχαγούς Μ. Βερροίου, Ι. Καρπούζην καὶ ἄθων. Βλαχομιχάλην καὶ ἐκτὸς τούτων ἔχωσι² καὶ πολυαριθμούς οἰκογενείας. Θὰ συνεκινήθητε βεβαίως οὐκ ὀλίγον καὶ χάριν φιλανθρωπίας καὶ καθήκοντος ἱεροῦ θέλετε ἐνεργήσει ὑπὲρ αὐτῶν ὅ,τι νομίσητε καταλλήλως. Τολμῶ ὅμως κι ὅλως εὐσεβάστως ἀναφερόμενος κατὰ καθήκον εἰς γνῶσιν τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν ἐν λόγῳ συνδημοτῶν μου νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπὲρ αὐτῶν τάδε.

Οἱ ὑπέρρηροι οὗτοι Φαλαγγῖται, κ. Ἐπαρχε, κατάγονται ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας καὶ ἀφοῦ ἀντεστάθησαν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν βαρβάρων ἠναγκάσθησαν ὑποκύψαντες εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἰσχυροτέρων³ νὰ ἐγκαταλείψωσι καὶ πατρίδα καὶ περιουσίας καὶ συγγενεῖς, τοὺς πλείστους τῶν ὁποίων εἶδον ἀνδράποδα γενομένους καὶ κατῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἅμα ἐξεργάγη ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν στὰ δὲ κατ' αὐτὸν διατρέξαντα, πλείστα εἰσὶν ἔργα ἡμέτερα. Ἐκθέτω μετὰ θετικότητος ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ Γάτζος, Λιακόπουλος, Δουμπιῶται κ.λ.π. ἀπέθανον ἐνδόξως εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου καὶ αἱ χῆραι καὶ τὰ ὀρφανά των λιμώττωσιν ἦδη. Οἱ δὲ ἐπιζήσαντες ἔλαβον κατὰ τὸ 1828 τοὺς ὁποίους ἦδη ἔχωσι βαθμούς. Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω ὑπηρέτησαν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ σχηματισθέντα τάγματα μὲ τοὺς αὐτοὺς βαθμούς καὶ κατὰ τὸ 1838, ἀλλ' ὅμως ὅτε ἐτέθησαν εἰς τὴν Φάλαγγαν ἀπεσύρθησαν μὲ τοὺς ὁποίους ἐπὶ Κυβερνήτον ἔχοντες βαθμούς. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἔλαβον γαίας τινας πρὸς ἐξόφλησιν τῶν Φαλαγγ(ιτικῶν) Γραμματίων· ἀλλ' ἂν τις ἀναλογισθῆ ὅτι μὲ τὰ ὀλίγα ταῦτα στρεῖμματα) ἔδει νὰ διατηρήσωσι τὰς πολυαριθμούς οἰκογενείας των καὶ ν' ἀποκαταστήσωσιν τὰ τέκνα των τὰ μὲν ἄρρενα ἐκπαιδεύοντες, τὰ δὲ θήλεια ὑπανδρεύοντες, πείθεται ὅτι ὕστερα ἀπὸ 30 ἔτη δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς οὔτε σπιθαμὴ γῆς.

Διὰ τοὺς κ.κ. ἀξιωματικούς τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ στρατοῦ τὰ ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως λογίζονται διπλά. Οἱ ἐν λόγῳ Φαλαγγῖται ἀντεμείφθησαν μόνον διὰ τὰ 8 ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν εἶναι ἄρα θεμιτὸν νὰ δοθῆ πρὸς αὐτοὺς διὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη σύνταξις τις; Δὲν εἶναι δίκαια τὰ ἀνωτέρω, δὲν εἶναι νόμιμον νὰ τοῖς δοθῆ εἰς εἰσέτι βαθμός, ἐφ' ὅσον μέχρι νῦν ἔχουν τὸν ἐπὶ Κυβερνήτον βαθμὸν ὡς εἶπον, καὶ νὰ λάβουν σύνταξιν τινα, ἔστω καὶ τριακοντάδραχμον,

1. Σβησμένες οἱ λέξεις «καὶ βεβαίως συνεκινήθημεν ὀρῶντες αὐτὸν ὑπάρχοντα ἦδη εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ ὦν».

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «δύο θυγατέρας ἐν ὥρᾳ γάμου» καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ παραπομπὴ F καὶ στὸ ἀριστερὸ περιθώριο τῆς κόλλας μετὰ τὸ σημάδι F γράφει «θυγατέρας ἐν ὥρᾳ γάμου».

3. Σβησμένες οἱ λέξεις «καὶ οὕτω ἦλθον ἅμα ἐξεργάγη κατὰ τὸ 1821 ἢ Ἑλλ. ἐπανάσις ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα».

πρὸς διατήρησίν των κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ὑπάρξεώς των; Πιστεύω ὅτι ὁ ἔνδοξος γόνος τοῦ ἥρωος Βότζαρη ὁ ἐπαξίως διοικῶν τὰ στρατιωτικὰ τοῦ Κράτους θέλει λάβει πρόνοιαν διὰ τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι πεσόντων ὀπλαρχηγῶν καὶ διὰ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος συνδημότας μου καὶ χορηγήσῃ αὐτοῖς σύνταξίν τινα, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης.

Τελευτῶν τὴν παροῦσαν σὰς παρακαλῶ κ. Ἐπαρχε νὰ ὑποβάλλητε τὴν παροῦσαν μου πρὸς τὸν κ. ἐπὶ τῶν Στρ(ατιωτικῶν) Ὑπουργὸν μὲ τὰς δεούσας παρατηρήσεις σας διὰ τὰ περαιτέρω.

(Ἀκολουθεῖ δυσανάγνωστη μονογραφή τοῦ δημάρχου Ν. Πέλλας).

Ἐλασσόνα

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΒΕΛΚΟΣ

R É S U M É

Grégorios Velkos, Documents inédits provenant de l'archive de la colonisation des Macédoniens «Néa Pella» à Atalanti.

Les onze documents déjà publiés dans le présent volume constituent en quelque sorte la suite de dix autres documents qui ont été publiés dans le volume précédant de la revue «Makedonika» (19, 1979, 193-239).

Ces documents nous fournissent des informations utiles sur l'organisation des réfugiés Macédoniens, sur la fondation d'une commune séparée et reconnue par l'État Grec sous le nom de «Néa Pella»; sur la constitution d'un comité, dont les membres sont des personnalités remarquables, pour la promotion et la solution des problèmes de la nouvelle commune; sur les efforts des réfugiés Macédoniens dans le but d'obtenir un toit et un lot de terre cultivable; et enfin sur le sort des officiers et des combattants Macédoniens qui avaient pris part à la guerre d'Indépendance de 1821 et qui à un âge très avancé, se trouvaient installés à la commune de «Néa Pella».